

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Főpásztorok szavai.

Irta: *Ember Károly.*

Az a nagy küzdelem, amit a hazai tanítóság különösen a nem állami tanítóság a tanítói fizetések rendezése, még pedig az egyenlő képzés és egyenlő munka elvének alapján az állami és nem állami tanítóknak teljesen egyenlő fizetésrendezéseért folytat, hatalmas támogatásban részesült a főrendek gyűlésén *Csernoch* János kalocsai érsek és *Várad* Árpád győri püspök urak felszólalásában. A magyar katolikus tanítók mult évi IV-ik egyetemes kongresszusa *Zichy* Gyula pécsi püspök védő-elnöksége alatt nemesak impozáns számánál fogva, hanem a katolikus tanítóság 22 ezeret számláló testületének erkölcsi súlyánál fogva is, elsőnek fejezte ki hatásosan a magyar nemzet közvéleménye előtt a tanítóságnak kívánságait a fizetésrendezést illetőleg azokban a határozati javaslatokban, amelyeket memorandum részletesen indokolva az Országos Katolikus Tanügyi Tanács útján a kormány és az országgyűlés elé terjesztett s a katolikus tanítóegyesületek és körök küldöttségileg az országgyűlési képviselőknek is átnyújtottak. Feliratban a nagyméltóságú püspöki karhoz is felterjesztést nyert e memorandum, amelyben a 22 ezer katolikus tanító bizodalommal, tisztelettel kérte a nagyméltóságú püspöki karnak főpásztori támogatását jogos és méltányos kívánságainak teljesítéséhez. A püspöki kar értesítette is az Országos Katolikus Tanügyi Tanácsot, hogy tanácskozmányából a kormány elé juttatta a katolikus tanítóknak a fizetésrendezés ügyében támasztott kívánságait. És most öröm tölt el, amikor olvassuk, hogy a katolikus püspöki kar két tagja, dr. *Csernoch* János kalocsai érsek és *Várad* Árpád győri püspök a főrendháznak az állami tisztviselők családi pótlékáról folyó tárgyalásai során megragadták az alkalmat és felémelve hathatós szavukat a nem állami tanítók fizetésének rendezése ügyében, határozott formában tájékozódást kértek a pénzügyminiszter utól a tervezett rendezés lényegéről és idejéről.

Ime, a magyar nemzeti társadalom legilletéke-sebb tényezői, a főrendek előtt elhangzott az indokolt kívánság, hogy az egyenlő képzésű és az ugyanazon feladatok megoldásában fáradó nem állami tanítóság, az állam részéről, az állami tanítókéval teljesen egyenlő fizetést érde-mel s el nem odázható immár, hogy a magyar tanítók fizetése az igényeknek megfelelően ren-deztessék.

A főrendek zajos helyeslése kísérte a főpászto-rok súlyos argumentumait. Ez a tény amellet érvel, hogy a kormány ne álljon meg szándéká-nak fele útján, hanem oly törvényjavaslattal lépjen a törvényhozók elé, amely már most telje-sen eliminálja a különbséget tanító és tanító fizetése között. A tervezett fizetésrendezés csak így hozza majd meg a kívánt és sürgetett nyu-galmat a nemzet néptanítói számára. Úgy a Katolikus Tanítók Országos Bizottságának július hó 1-én tartandó közgyűlése, mint a VII-ik egyetemes tanítói kongresszus, ezt a tényt, ezt a kívánságot fogja határozataiban mint a magyar tanítói kar egyetemének véleményét dokumen-tálni. Jól eső érzés, megnyugvás tölt el minden katolikus tanítót, amidőn azt olvassa, hogy fő-pásztorai igazságos, tehát jogos kívánságaikat nemesak átérzik, hanem azoknak mielőbb való megvalósítását a megnyugvás szempontjából is a kormány legsürgősebb feladatául kítűzni szor-galmazzák.

A reánk nézve nagyfontosságú főrendiházi beszédek így hangzanak:

Csernoch János kalocsai érsek a nem állami tanítók fizetésének rendezését illetőleg a családi pótlékról szólva, ezeket jelenti ki:

Nincsenek benne — a törvényjavaslatban — a feleke-zeti tanítók. A javaslat címéből folyik, hogy nem is lehet-nek benne ezen javaslat keretén belül. De azért ezek mun-káját is honorálni kell. A felekezeti tanítók ugyanazt a mun-kát végzik, mint az állami tanítók, az államnak épen olyan hűséges szolgálói, mint az állami tanítók, hiszen annak a cél-jait is szolgálják, nemesak az ifjúság valláserkölcsei nevelését és máris van egy kis különbség a felekezeti és az állami tani-tók fizetése között. A pénzügyminiszter úr, miként a jelen-tésben olvasom, a pénzügyi bizottságban szíves volt kije-lenteni, hogy most készül egy törvényjavaslat az állami néptanítók és tanítónők fizetésének megjavításáról és hogy

ezt a törvényjavaslatot legközelebb szintén szándékozik a Haz elé terjeszteni.

Nem tett azonban a pénzügyminiszter úr öngyméltóságát említést a felekezeti tanítókról; a felekezeti tanítók *magnyugtására* tehát meg is szeretném tudni a pénzügyminiszter úr öngyméltóságának álláspontját, *miután ezeknek a tanítóknak többszörösen megígérték, hogy a fizetésrendezések alkalmából az ő fizetésük is ki fog egészíteni, vagy pedig rendeztetni.* Szeretném tudni, milyen állapotban van most ez az ügy és körülbelül mikor számíthatunk arra, hogy a felekezeti tanítók igényei szintén kielégítést nyernek.

Nagyon fontosnak tartom az ügyet abból a szempontból is, hogy *ne halasztassék sokáig*, mert hiszen azok az indokok, amelyek szükségessé tették az állami tisztviselők és alkalmazottak fizetésének kiegészítését és most a családi pótlék kiutalását, ép úgy vonatkoznak a felekezeti tanítókra, mint az állami tisztviselőkre és in specie az állami tanítókra. Ez volna tehát tiszteletteljes kéresem a pénzügyminiszter úr öngyméltóságához.

Várady püspök beszéde.

Valóban helyes oldalról fogta meg a kérdést a pénzügyminiszter úr, amikor a családfenntartás gondjait akarta enyhíteni s családi pótlék alakjában nyújtotta a segílyt. Ez a sebezhető, gyenge oldala a családnak, amelyből a tisztviselő anyagi romlása igen gyakran kiindul és a tisztviselő intelligens ember letére ezt a sanyaruságot talán sokkal inkább érzi, mint az egyszerű életkörülmények között élő ember, mondjuk az ipari munkás, akinek kérése sokszor javulhat és különösen a drágasággal szemben a munkabér mindig bír valamelyes nivelláló erővel, úgy hogy ha az ipari munkásnak még a szakszervezetében rejő erejét is figyelembe vesszük, elmondhatjuk, hogy az ipari munkás lépést tarthat a drágulás által előidézett hullámzásokkal, míg a szabott fizetésre utalt tisztviselő ezen előnytől elesik. Örömmel üdvözölöm azt, hogy a tisztviselők sorába az állami tanítók is befoglaltatnak és honoráltatnak, noha a családi pótlék mellett fizetésrendezésük is tervbe van véve. A tanítóságnál különös szerepet játszik az, méltóságos Főrendek, hogy óriási nagy részben kicsiny falvakhoz vannak rögzítve, ahol a gyermeknevelés különösen terhes és drága. Ha tehát egy nagyobb családi tanító ezen családi körülményeire való tekintettel a családi pótlékban egy szukkurzust fog nyerni, az mindenkepen humánus, helyes és indokolt.

Részemről meg csak arra a bizonyos hiányra akarok szintén rámutatni, amelyre rámutattak az előttem szólók is, hogy tudniillik hiányoznak a törvényjavaslatból a nem állami tanítók. Engem éltet a remény, hogy ez a hiány csak átmeneti; hogy ez pótolható fog és a legelőkelőbb öhajtom és nagyon komolyan kérem a mélyen tisztelt kormányt, hogy ezt a hiányt csakugyan méltóztatassék kitélni. En nem látok elfogadható argumentumot arra nézve, hogy a nem állami tanító ezen jótétteményből kihagyassék.

Legtöbbnyire arra történik hivatkozás, hogy ime, az állam jelesül ebben a törvényben is az állami tisztviselőket tartja szem előtt. Azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy ez a szempont nem helytálló a tekintetben, hogy a nem állami tanítók kihagyassanak, mert, amint már előttem is említették, ők ugyanazt a funkciót végzik, amelyet az állami tanítók: ugyanazon kvalifikáció mellett ugyanazt a taneredményt, ugyanazt a munkaeredményt kell elérniök nemcsak, de az államnak közegei vannak, akik ellen is őrzi azt, hogy mindez megtörténik-e. Azok tehát az állam érdekei által megkívánt minden garancia mellett végzik ugyanazt a közfunkciót, amelyet az állami tanítók s ilyen körülmények között nem látom okát annak, hogy míg az állami tisztviselőknak vetítven, részesülnek ebben a jótétteményben, addig a nem állami tanítók ebből kihagyatnak.

Úgy vélné az ember, mint hogyha az állam a nem állami tanítókkal szemben abban a felfogásban volna, hogy azokat talán bizonyos nem szükséges célzat állítja be a munkatérre, mondjuk, mint hogyha a felekezeti tanítók és iskolák annak köszönnek létezésüket, hogy a társada-

lom bizonyos rétegeiben a felekezeti szempontok kielégítést keresnek egy különleges alakban, amely azonban kulturpolitikai szempontból nem olyan elengedhetetlen tényező. Azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy ezt a szempontot vagy felfogást ledönti a közismert tényállás; ledönti a statisztika, mert hiszen Magyarországon felesleges iskola nincs; ha van panasz e tekintetben, akkor az a panasz, hogy nincs elegendő iskola. A felekezeti iskolák nem fényüzesi tárgyak, hanem egy óriási nagy hiányt töltenek be és pótolnak. Ha összevetjük a statisztikát, ezidőszert egy állami tanítóra átlagosan 59 elemi iskolai tanuló jut, ugyanakkor, amikor egy felekezeti tanítóra jut 65. Tehát megtalálja a munkakörét az a nem állami tanító s ezért épen olyan hézagpótló tényezője a közoktatásnak, mint akár az állami elemi iskolai tanító.

Azzal a felfogással is találkozunk, hogy az állam elzárkózik a nem állami tanítók anyagi segítése elől azért, mert azok önálló, külön anyagi létet bírnak, önálló háztartással, amely saját tulajdonukat képezi, míg az állam csak a magáéra, csak a maga alkalmazottjaira koncentrálja figyelmét. Azt hiszem, hogy ez a felfogás sem kielégítő, nem megnyugtató és nem magyarázza meg a külön elbánást. Miért? Mert ez annyit jelent, hogy például a felekezetek ezidőszert a leghatalmasabb és legerősebb iskolafenntartó tényezők, áldoznak a maguk iskolagyűjére, létesítenek intézményeket, gondoskodnak tanítóik fizetéséről, de ugyanezek az iskolafenntartók egyben az államnak is adófizető polgárai. Ugyanezek az iskolafenntartók nagy és tekintélyes összeggel és hányaddal járulnak ahhoz a pénzforráshoz, amelyből az állam a maga kulturális intézményeit ellátja. Ezek az iskolafenntartók tehát kettős mértékben és kettős címen adóznak és járulnak hozzá a kultúra terheinek viseléséhez; járulnak a közöshöz és járulnak saját külön intézményeik útján. Hogy ez milyen tekintélyes hozzájárulás, e kérdésre talán egyetlen számbeli adat konkrét világítást fog a kérdésre vetni, ha megemlítem, hogy az iskolalátogatók közül csupán a felekezeti népiskolába jár 1.324.000 gyermek, amikor az államiba jár 421.000, tehát a harmadrésze. Ez az egy milliót meghaladó szám, méltóságos főrendek, a magyar közönségnek egy óriási nagy hányadát jelenti, jelenti azt, hogy milyen óriási nagy területen folyik az adózat, az alkotás és hozzájárulás a legszükségesebb kulturális kérdésnek megoldásához.

Már most ha ez így van, akkor ha ezen felekezetek, amelyek ilyen enormis módon járulnak a közösen kívül a saját felekezeti iskolájuk útján a kultúrasszükségletek kielégítéséhez, úgy hogy ezek a felekezetek azután kezdenek roskadozni terheik alatt, amikor fizetnek 50—100—120° évi pótdadót is intézményeik fenntartásához, ha azután ezek a felekezetek igényt tartanak arra, hogy tanítóik ne rekesztessenek ki a családi pótlék intézményeinek jótétteményeiből, ez egy oly igény, amelyet méltányolni kell. Mert ha az ellenkező felfogásból indulunk ki, ha abból indulunk ki, hogy őket az a körülmény rekeszti ki, hogy önállóan szervezik, finanszírozzák, iskolagyűjüket, ez annyit jelent más szóval, hogy saját áldozatkészségükért büntetik őket, ahelyett, hogy prémiumban részesüljenek, ahelyett, hogy épen az ilyen kettősen adózó és áldozó iskolafenntartó tényezőket külön is megkeresse és megtalálja az állam, akkor, amikor a tanítóknak helyzetét javítani kívánja és fogja.

De azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy talán egy legális titulus is forog fenn arra nézve, hogy figyelembe vettessenek a nem állami tanítók. Ezen nem állami tanítók nem hivatalnokai ugyan az államnak, de az 1907: XXVII. törvénycikk 1. §-a legalább elismerte őket köz-tisztviselőknak. Ezen családi pótlékról szóló törvényjavaslatban egész kategóriáját látom én a tisztviselőknak helyet foglalni, nemcsak az állami alkalmazottakat, de vármegyei alkalmazottakat is és nagyon helyesen. Miért? Azért, mert a vármegyei alkalmazottak is végzik a közéletben azt a funkciót, amelyet az állam a maga céljaira elengedhetetlennek tart, ezért őket a maga funkcionáriusainak tekintni, ennél fogva felkeresi őket a családi pótlék jótétteményeivel.

De ha ez így van, ha az államiság merev korlátait

maga a törvényjavaslat ledönti, hogyha befogadja annak jótéteményei közé köztisztviselői minőségükben a vármegyei alkalmazottakat is, kezdve a tisztviselőknél, végezve a vármegyei hajdúkon, nem látom be annak okát, miért rekesztessenek ki a nem állami tanítók, miután már tételes törvény nekik a köztisztviselői minőséget megadta és ezt kimondta.

Ily kivételes bánásmód a kivételes eljárásnak jellegét és ódiáját viseli magán. Ezt csak nagyon rendkívüli körülmények és okok indokolhatják. Nem hiszem, hogy bárki felhozhatja azt, hogy a nem állami tanítók nem állanak azon a színvonalán a kötelességteljesítésnek, nem adnák a munkának azt a minőségét, amely őket érdemesebbé teszi, hogy a maguk hivatása körében egyenrangúaknak fogadtassanak el az állami tanítókkal. Csak röviden akarom érinteni, hogy például a vezetésemre bízott egyházmegyében 750 tanító és tanítónő áll a hatóságom alatt. Mindenesre elég tekintélyes szám. Az állami tanítók egytizedrészét képezik számszerint. Ez a nagyszámú területet gyakorolja az ő hivatását oly vármegyék területén, ahol a magyar elem kisebbségben van. Sopron vármegyében 50% a nem magyar. Moson vármegyében még kedvezőtlenebb az arány és a tanszemélyzet e nehéz területen ma iskolájában a magyar tannyelvet alkalmazza, a magyar tannyelv szerint, magyar szellemben, magyar nyelven végzi a munkát. Ugyanezen vármegyék ismeretesei arról, a kultúrtörténet és kulturisztika bizonyítja, hogy gazdaság és általában műveltség tekintetében a legelső, a legjelesebbek közt foglalnak helyet. Ez nevelői munka nélkül elképzelhetetlen. Alig van rajtuk kívül más ott; állami tanító igen kevés van e területen. És ez a fényes eredmény nem állhatott volna elő anélkül, hogy ez a tanszemélyzet fényesen és kiválóan meg nem tette volna a maga kötelességét.

Gazdasági tekintetben ezek a községek és e területek, amelyekről szó van, a legvirágzóbb állapotot tüntetik fel. Akkor, amikor nagy latifundiumok nehezítik meg a nép boldogulását, mert kicsik a határok, a lelkészeknek és tanítóknak vezetése mellett találja meg ez a közönség az ő megelhetésének eszközeit és módjait. Sőt, legnagyobb örömmre találkoztam oly jelenségekkel hivatalos vizitációim alkalmával, hogy épen e tényezők közreműködése folytán megtalálja a közönség a kivándorlás elleneszerét és oly községekben, ahol e betegség befészkelte magát, kiküszöbölte azáltal, hogy az értelmes vezetői a közönségnek, a lelkészek és tanítók, rávezették a népet helyesebb állattenyésztésre, a földüzem jobb kihasználására; tejszövetkezeteket létesítettek, egyéb szövetkezeteket, az a nép megtalálta önönmagát és a vezetői kulturális munkájával azon szürke emberek megoldották a maguk körében azt a problémát, amelynek megoldását annyian és mások hiába keresték. Akkor, amikor ily munkáikat ismerjük a tanítói karnak és ezek nem állanak elszigetelten, akkor méltányos és jogos az a törekvés, hogy az ily tanítói kar rendkívüli, az államiakénál mostohább elbánás alá ne vessék.

Igaz, hogy felmerül ezzel szemben az az észrevétel, hogy nem mindenütt áll olyan magas színvonalon a tanítói kar, sőt akárhányszor körülből a nemzeti eszmének tagadóit és ostromlóit kaphatjuk. Ez összefügg ama további kérdéssel, hogy a nemzeti szempontok is belejártanak az ilyen kulturpolitika gyakorlati alkalmazásába. Ezt a gondolatot nem először halljuk. Hallottuk és emlegették volt különösen akkor, mikor a magyar törvényhozás néhány évvel ezelőtt először lépett erre a terepünkre a kongrua-törvénynek életbeléptetése által. Hallottunk olyan hangokat, hogy vajjon nem fog-e ez arra vezetni, hogy épen az állammal, a magyar állameszmével szemben ellenséges elemeket fog az ország saját pénzével istápolni és erősíteni?

Méltóságos főrendek, amint akkor meggyőződés volt, úgy ma is az, hogy ez az aggodalom nem jogosult. Az időközi tapasztalatok is jogosulatlanok bizonyították ezt az aggodalmat, mert az a jótékony, az a jóindulat, mely az ilyen intézményekben megnyilvánul, nem téveszti el engesztelő hatását. Mi mindig azon az állásponton vagyunk, hogy politikai nemzet csak egy

van Magyarországon: a magyar, de emellett elismerjük a nemzetiségeknek jogosultságát, itt vannak, itt élnek és azt akarjuk, hogy az országban jól is érezzék magukat, elismerjük jogosultságukat és érvényesítésre, elsősorban az egyházi és kulturális élet keretén belül.

Méltóságos főrendek, ha ezzel nemcsak szavakat akarunk mondani, hanem egy kulturpolitikai programot is kifejezni, ha ezek nem akarnak csak szavak maradni, de az életbe is átültetni akarjuk, ez az útja és módja, ilyen kínálkozó alkalmat kell megragadnunk, mikor a magyar állam jótékony kezével belenyúlhat annak a nemzetiségi tanítónak a szíve világába és kedélyvilágába. Azt az elméletet nem tartom kivihetőnek, hogy nivellálva legyen minden nemzetiség. Ez kivihetetlen utópianak tartom; de igenis egy magasabb eszmei egységbe összefoglalhatók, igenis kivihetőnek tartom, hogy a nemzetiségi elfogultságnak és túlzásoknak jégköntöséből kiolvassuk az embereket akkor, ha a magyar államiságnak központi napja az ő derengő és melegítő sugarait mindegyikre barátsággal és jóindulattal terjeszti. Tekintettel az idő előrehaladottságára, még csak arra kívánok utalni, hogy ezen kérdés mikénti eldöntését visszafójtott lélekzettel lesik és várják ezren és sok ezren. Méltóztassanak azoknak a küzdő embereknek lelki állapotát figyelembe venni, kik a legnagyobb csalódás érzetével látják azt, hogy tudatában annak, hogy míg maguk egyfelől ugyanazzal a diplomával és fáradsággal végzik a napnak munkáját és viselik annak terhét, mikor jótéteményosztásról van szó, kirekesztetnek s hogy akkor tőlük elfordul az államkormány, a magyar államnak jóindulata. Méltóságos főrendek! a 48-as törvényhozásnak egyik nagy bölcsesége volt, hogy a földterhermentesítéssel siettek, hogy ez az országos és korszakalkotó nagy munka nem maradt az utána következő szomorú korszakra, hogy annak az áldása és dicsősége kiolthatatlanul és multhatatlanul odakapcsolódott, odafűződött a magyar törvényhozás terméhez. En azt kívánom és nagy kívánatosnak tartanom az ország helyes, normális fejlődése érdekében, ha ez az intézkedés a tanítókat illetőleg ehhez a mostani összetételű parlamenthez fűződnék, nem pedig az általános választói jog alapján összeülő jövő parlamenthez, mert attól tartok, hogy ha annak a nevéhez fog fűződni, akkor az nem fog akként appreciálni, mint a jelenben, akkor az úgy fog tekintetni, mint egy kérészet, mint egy kikényszerített remény, amely elveszti minden engesztelő erejét és kiengesztelő hatását, míg a jelenben ennek a parlamentnek a kezéből a legnagyobb hálával, a legnagyobb elismeréssel fog az fogadtatni.

Ami a fedezet kérdését illeti, meggyőződés az, hogy erre kell, hogy pénz legyen, mert az elemi iskolázás és annak járuléka a nemzetnek legelőnyösebb, legszükségesebb feltételeihez, kiadásaihoz tartoznak, azokra elsősorban kell, hogy pénz legyen. Ugyanez állam, amely előírja a tankötelezettséget, kell, hogy megadja a módját annak, hogy az végre is hajtsák és ugyanannak az államnak kell, hogy a figyelme kiterjedjen egy olyan faktorra, a nem állami tanítóságra, amely ezt a feladatot most háromnegyed részben vállalain hordja.

En bízom abban, hogy annyi és annyi ezer ember által osztott forró kívánság méltányos és igazságos óhajlás meghallgatásra talál, mikor ezen javaslatban oly humanus módon ki akarnak elégíteni 7223 állami tanítót, ugyanakkor nem fogják a tövist benne hagyni 25.000 nem állami tanító szívében. Javaslatommal, konkrét kérelemmel nem terhelem az illető miniszter urakat, mert egy ilyen kérdést hevenyészve megoldani nem lehet, mert idő, mód és alkalom adandó, hogy az helyesen keresztül is vitessék. De igenis kifejezem azt az óhajtatást és kérelmet, hogy a kormány ebben az irányban egy vigasztaló, egy megnyugtató, egy határozott kijelentéssel nekünk a kívánt nyugalmat és békét megadni méltóztassék, mert legyen meggyőződve, hogy ezzel erre a szép törvényjavaslatra a koronát fogja rátenni. (Éljen.)

A pénzügyminiszter válasza.

Teleszky János pénzügyminiszter mindenképp az állami tanítók ügyével foglalkozik s a többi között a következőket mondja:

ezt a törvényjavaslatot legközelebb szinten szándékozik a Ház elé terjeszteni.

Nem tett azonban a pénzügyminiszter úr önmagmeltósága említést a felekezeti tanítókról: a felekezeti tanítók megnyugtatóra tehát mégis csak szeretném tudni a pénzügyminiszter úr önmagmeltóságának álláspontját, *miután ezeknek a tanítóknak többszöri megígérték, hogy a fizetésrendezések alkalmából az ő fizetésük is ki fog egészülni, vagy pedig rendeztetni.* Szeretném tudni, milyen állapotban van most ez az ügy és körülbelül mikor számíthatunk arra, hogy a felekezeti tanítók jogos igényei szintén kielégítést nyernek.

Nagyon fontosnak tartom az ügyet abból a szempontból is, hogy *ne halasztassék sokáig*, mert hiszen azok az indokok, amelyek szükségessé tették az állami tisztviselők és alkalmazottak fizetésének kiegészítését és most a családi pótlék kiutalását, ép úgy vonatkoznak a felekezeti tanítókra, mint az állami tisztviselőkre és in specie az állami tanítókra. Ez volna tehát tiszteletteljes kéresem a pénzügyminiszter úr önmagmeltóságához.

Várady püspök beszéde.

Valóban helyes oldalról fogta meg a kérdést a pénzügyminiszter úr, amikor a családfenntartás gondjait akarta enyhíteni s családi pótlék alakjában nyújtotta a segílyt. Ez a sebezhető, gyenge oldala a családnak, amelyből a tisztviselő anyagi romlása igen gyakran kiindul és a tisztviselő intelligens ember letére ezt a sanyarúságot talán sokkal inkább érzi, mint az egyszerű életkörülmények között élő ember, mondjuk az ipari munkás, akinek keresete sokszor javulhat és különösen a drágasággal szemben a munkabér mindig bír valamelyes nivelláló erővel, úgy hogy ha az ipari munkásnak még a szakszervezetében rejlt erejét is figyelembe vesszük, elmondhatjuk, hogy az ipari munkás lépést tarthat a drágulás által előidéztet hullámzásokkal, míg a szabott fizetésre utalt tisztviselő ezen előnytől elesik. Örömmel üdvözlöm azt, hogy a tisztviselők sorába az állami tanítók is befoglaltatnak és honoráltatnak, noha a családi pótlék mellett fizetésrendezik is tervebe van véve. A tanítóságnál különös szerepet játszik az, méltóságos Főrendek, hogy óriási nagy részben kicsiny falvakhoz vannak rögzítve, ahol a gyermeknevelés különösen terhes és drága. Ha tehát egy nagyobb családi tanító ezen családi körülményeire való tekintettel a családi pótlékban egy szukkurzust fog nyerni, az mindenképen humanus, helyes és indokolt.

Részemről még csak arra a bizonyos hiányra akarok szintén rámutatni, amelyre rámutattak az előttem szólók is, hogy tudniillik hiányoznak a törvényjavaslatból a nem állami tanítók. Engem eltet a remény, hogy ez a hiány csak átmeneti; hogy ez pótolható fog és a legelőkeltebben óhajtom és nagyon komolyan kérem a mélyen tisztelt kormányt, hogy ezt a hiányt csakugyan méltóztatssék kitölteni. Én nem látok elfogadható argumentumot arra nézve, hogy a nem állami tanító ezen jótételéből kihagyassék.

Legtöbbnyire arra történik hivatkozás, hogy ime, az állam jelesül ebben a törvényben is az állami tisztviselőket tartja szem előtt. Azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy ez a szempont nem helytálló a tekintetben, hogy a nem állami tanítók kihagyassanak, mert, amint már előttem is említettem, ők ugyanazt a funkciót végzik, amelyet az állami tanítók: ugyanazon kvalifikáció mellett ugyanazt a taneredményt, ugyanazt a munkaeredményt kell elérniök nemcsak, de az államnak közegei vannak, akik ellen is őrzik azt, hogy mindez megtörténik-e. Azok tehát az állam érdekei által megkívánt minden garancia mellett végzik ugyanazt a közfunkciót, amelyet az állami tanítók s ilyen körülmények között nem látom okát annak, hogy míg az állami tisztviselőknél vétetvén, részesülnek ebben a jótételben, addig a nem állami tanítók ebből kihagyatnak.

Úgy vélné az ember, mint hogyha az állam a nem állami tanítókkal szemben abban a felfogásban volna, hogy azokat talán bizonyos nem szükséges célzat állítja be a munkatérre, mondjuk, mint hogyha a felekezeti tanítók és iskolák annak köszönnek létezésüket, hogy a társada-

lom bizonyos rétegeiben a felekezeti szempontok kielégítést keresnek egy különleges alakban, amely azonban kulturpolitikai szempontból nem olyan elengedhetetlen tényező. Azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy ezt a szempontot vagy felfogást ledönti a közismert tényállás; ledönti a statisztika, mert hiszen Magyarországon felesleges iskola nincs; ha van panasz e tekintetben, akkor az a panasz, hogy nincs elegendő iskola. A felekezeti iskolák nem fényűzési tárgyak, hanem egy óriási nagy hiányt töltenek be és pótolnak. Ha összevetjük a statisztikát, ezidőszerint egy állami tanítóra átlagosan 59 elemi iskolai tanuló jut, ugyanakkor, amikor egy felekezeti tanítóra jut 65. Tehát megtalálja a munkakörét az a nem állami tanító s ezért épen olyan hézagpótló tényezője a közoktatásnak, mint akár az állami elemi iskolai tanító.

Azzal a felfogással is találkozunk, hogy az állam elzárkózik a nem állami tanítók anyagi segélyezése elől azért, mert azok önálló, külön anyagi léttel bírnak, önálló háztartással, amely saját tulajdonukat képezi, míg az állam csak a magáéra, csak a maga alkalmazottjaira koncentrálja figyelmét. Azt hiszem, hogy ez a felfogás sem kielégítő, nem megnyugtató és nem magyarázza meg a külön elbánást. Miért? Mert ez annyit jelent, hogy például a felekezeti ezidőszerint a leghatalmasabb és legerősebb iskolafenntartó tényezők, áldoznak a maguk iskoláigére, létesítenek intézményeket, gondoskodnak tanítóik fizetéséről, de ugyanezek az iskolafenntartók egyben az államnak is adófizető polgárai. Ugyanezek az iskolafenntartók nagy és tekintélyes összeggel és hányaddal járulnak ahhoz a pénzforráshoz, amelyből az állam a maga kulturális intézményeit ellátja. Ezek az iskolafenntartók tehát kettős mértékben és kettős címen adóznak és járulnak hozzá a kultúra terheinek viseléséhez: járulnak a közöshöz és járulnak saját külön intézményeik útján. Hogy ez milyen tekintélyes hozzájárulás, e kérdésre talán egyetlenegy számbeli adat konkrét világitást fog a kérdésre vetni, ha megemlítem, hogy az iskolafelügyelők közül csupán a felekezeti népiskolába jár 1.324.000 gyermek, amikor az államiba jár 421.000, tehát a harmadrésze. Ez az egy milliót meghaladó szám, méltóságos főrendek, a magyar közönségnek egy óriási nagy hányadát jelenti, jelenti azt, hogy milyen óriási nagy területen folyik az áldozat, az alkotás és hozzájárulás a legszükségesebb kulturkérdésnek megoldásához.

Már most ha ez így van, akkor ha ezen felekezeti, amelyek ilyen enormis módon járulnak a közösen kívül a saját felekezeti iskolájuk útján a kultúrzsükségletek kielégítéséhez, úgy hogy ezek a felekezeti azután kezdenek roskadozni terheik alatt, amikor fizetnek 50—100—120% évi pótdadót is intézményeik fenntartásához, ha azután ezek a felekezeti igényt tartanak arra, hogy tanítóik ne rekesztessenek ki a családi pótlék intézményeinek jótételéből, ez egy oly igény, amelyet méltányolni kell. Mert ha az ellenkező felfogásból indulunk ki, ha abból indulunk ki, hogy őket az a körülmény rekeszti ki, hogy önállóan szervezik, financirozzák, iskoláigyüket, ez annyit jelent más szóval, hogy saját áldozatkészségükért büntetik őket, ahelyett, hogy prémiumban részesüljenek, ahelyett, hogy épen az ilyen kettősben adózó és áldozó iskolafenntartó tényezőket külön is megkeresse és megtalálja az állam, akkor, amikor a tanítóknak helyzetét javítani kívánja és fogja.

De azt hiszem, méltóságos Főrendek, hogy talán egy legális titulus is forog fenn arra nézve, hogy figyelembe véssenek a nem állami tanítók. Ezen nem állami tanítók nem hivatalnokai ugyan az államnak, de az 1907: XXXVII. törvény cikk 1. §-a legalább elismerte őket köztisztviselőknél. Ezen családi pótlékról szóló törvényjavaslatban egész kategóriáját látom én a tisztviselőknél helyet foglalni, nemcsak az állami alkalmazottakat, de vármegyei alkalmazottakat is és nagyon helyesen. Miért? Azért, mert a vármegyei alkalmazottak is végzik a közéletben azt a funkciót, amelyet az állam a maga céljaira elengedhetetlennek tart, ezért őket a maga funkcionáriusainak tekinti, ennélfogva felkeresi őket a családi pótlék jótételével.

De ha ez így van, ha az államiság merev korlátait

maga a törvényjavaslat ledönti, hogyha befogadja annak jótéteményei közé köztisztviselői minőségükben a vármegyei alkalmazottakat is, kezdve a tisztviselőknél, végezve a vármegyei hajdúkon, nem látom be annak okát, miért rekesztessenek ki a nem állami tanítók, miután már tételes törvény nekik a köztisztviselői minőséget megadta és ezt kimondta.

Ily kivételes bánásmód a kivételes eljárásnak jellegét és ödiúmat viseli magán. Ezt csak nagyon rendkívüli körülmények és okok indokolhatják. Nem hiszem, hogy bárki felhozhatná azt, hogy a nem állami tanítók nem állanak azon a színvonalán a köteleesség teljesítésnek, nem adnák a munkának azt a minőségét, amely őket érdemesebbé teszi, hogy a maguk hivatása körében egyenrangúaknak fogadtassanak az állami tanítókkal. Csak röviden akarom érinteni, hogy például a vezetésemre bízott egyházmegyében 750 tanító és tanítónő áll a hatóságom alatt. Mindenesetre elég tekintélyes szám. Az állami tanítók egytizedrészét képezik számszerint. Ez a nagyszámú testület gyakorolja az ő hivatását oly vármegyék területén, ahol a magyar elem kisebbségben van. Sopron vármegyében 50% a nem magyar. Moson vármegyében még kedvezőtlenebb az arány és e tanszemélyzet e nehéz területen ma iskolájában a magyar tannyelvet alkalmazza, a magyar tannyelv szerint, magyar szellemben, magyar nyelven végzi a munkát. Ugyanezen vármegyék ismeretesei arról, a kultúrtörténet és kulturstatisztika bizonyítja, hogy gazdaság és általában műveltség tekintetében a legelső, a legjelesebbek közt foglalnak helyet. Ez nevelői munka nélkül elképzelhetetlen. Alig van rajtuk kívül más ott; állami tanító igen kevés van e területen. És ez a fényes eredmény nem állhatott volna elő anélkül, hogy ez a tanszemélyzet fényesen és kiválóan meg nem tette volna a maga köteleességét.

Gazdasági tekintetben ezek a községek és e területek, amelyekről szó van, a legvirágzóbb állapotot tüntetik fel. Akkor, amikor nagy latifundiumok nehezítik meg a nép boldogulását, mert kicsik a határok, a lelkeseknek és tanítóknak vezetése mellett találja meg ez a közönség az ő megelhetésének eszközeit és módjait. Sőt, legnagyobb örömmre talákoztam oly jelenségekkel hivatalos vizitációim alkalmával, hogy épen e tényezők közreműködésé folytán megtalálja a közönség a kivándorlás elleneszerét és oly községekből, ahol e betegség befészkelte magát, kiküszöbölte azáltal, hogy az értelmes vezetői a közönségnek, a lelkesek és tanítók, rávezették a népet helyesebb állattenyésztésre, a földüzem jobb kihasználására; tejszövetkezeteket létesítettek, egyéb szövetkezeteket, az a nép megtalálta önönmagát és a vezetők kulturális munkájára mellett azon szürke emberek megoldották a maguk körében azt a problémát, amelynek megoldását annyian és mások hiába keresték. Akkor, amikor ily munkáikat ismerjük a tanítói karnak és ezek nem állanak elszigetelten, akkor méltányos és jogos az a törekvés, hogy az ily tanítói kar rendkívüli, az államiakénál mostohább elbánás alá ne vétessék.

Igaz, hogy felmerül ezzel szemben az az észrevétel, hogy nem mindenütt áll olyan magas színvonalon a tanítói kar, sőt akárhányszor körükből a nemzeti eszmének tagadóit és ostromlóit kaphatjuk. Ez összefügg ama további kérdéssel, hogy a nemzeti szempontok is belejátszanak az ilyen kulturpolitikának gyakorlati alkalmazásába. Ezt a gondolatot nem először halljuk. Hallottuk és emlegették volt különösen akkor, mikor a magyar törvényhozás néhány évvel ezelőtt először lépett erre a terepünkre a kongrua-törvénynek életbeléptetése által. Hallottunk olyan hangokat, hogy vajjon nem fog-e ez arra vezetni, hogy épen az állammal, a magyar állameszmével szemben ellenséges elemeket fog az ország saját pénzével istápolni és erősíteni?

Méltóságos főrendek, amint akkor meggyőződésem volt, úgy ma is az, hogy ez az aggodalom nem jogosult. Az időközti tapasztalatok is jogosulatlanok bizonyították ezt az aggodalmat, mert az a jótékonyság, az a jóindulat, mely az ilyen intézményekben megnyilvánul, nem teveszti el az engesztelő hatását. Mi mindig azon az állásponton vagyunk, hogy politikai nemzet csak egy

van Magyarországon: a magyar, de emellett elismerjük a nemzetiségeknek jogosultságát, itt vannak, itt élnek és azt akarjuk, hogy az országban jól is érezzék magukat, elismerjük jogosultságukat és érvényesülését, elsősorban az egyházi és kulturális élet keretén belül.

Méltóságos főrendek, ha ezzel nemcsak szavakat akarunk mondani, hanem egy kulturpolitikai programot is kifejezni, ha ezek nem akarnak csak szavak maradni, de az életbe is átültetni akarjuk, ez az útja és módja, ilyen kínáló alkalmat kell megragadnunk, mikor a magyar állam jótékony kezével belenyúlhat annak a nemzetiségi tanítónak a szíve világába és kedélyvilágába. Azt az elméletet nem tartom kivihetőnek, hogy nivellálva legyen minden nemzetiség. Ez kivihetetlen utópianak tartom; de igenis egy magasabb eszmei egységbe összefoglalhatók, igenis kivihetőnek tartom, hogy a nemzetiségi elfoglaltságnak és tulásoknak jégköntöséből kiolvasszuk az embereket akkor, ha a magyar államiságnak központi napja az ő derengő és melegítő sugarait mindegyikre barátságosan és jóindulattal terjeszti. Tekintettel az idő előrehaladottságára, még csak arra kívánok utalni, hogy ezen kérdés mikénti eldöntését visszafojtott lélekzettel lesik és várják ezren és sok ezren. Méltóztatnának azoknak a küzködő embereknek lelki állapotát figyelembe venni, kik a legnagyobb csalódás érzetével látják azt, hogy tudatában annak, hogy míg maguk egyfelől ugyanazzal a diplomával és fáradtsággal végzik a napnak munkáját és viselik annak terhet, mikor jótéteményösztársról van szó, kirekesztetnek s hogy akkor tőlük elfordul az államkormányzat, a magyar államnak jóindulata. Méltóságos főrendek! a 48-as törvényhozásnak egyik nagy bölcsesége volt, hogy a földtehermentesítéssel siettek, hogy ez az országos és korszakalkotó nagy munka nem maradt az utána következő szomorú korszakra, hogy annak az áldása és dicsősége kiolthatatlanul és multhatatlanul odakapcsolódott, odafűződött a magyar törvényhozás terméhez. Én azt kívánom és nagy kíváncsnak tartanom az ország helyes, normális fejlődése érdekében, ha ez az intézkedés a tanítókat illetően ehhez a mostani összetételű parlamenthez fűződnék, nem pedig az általános választói jog alapján összeülő jövő parlamenthez, mert attól tartok, hogy ha annak a nevéhez fog fűződni, akkor az nem fog akként appreciáltni, mint a jelenben, akkor az úgy fog tekintetni, mint egy kioroszakolt, mint egy kikényszerített remény, amely elveszti minden engesztelő erejét és kiengesztelő hatását, míg a jelenben ennek a parlamentnek a kezéből a legnagyobb hálával, a legnagyobb elismeréssel fog az fogadtatni.

Ami a fűzött kérdést illeti, meggyőződésem az, hogy erre kell, hogy pénz legyen, mert az elemi iskolázás és annak járuléka a nemzetnek legegységesebb feltételeihez, kiadásaihoz tartoznak, azokra elsősorban kell, hogy pénz legyen. Ugyanez állam, amely előírja a tankötelezettséget, kell, hogy megadja a módját annak, hogy az végre is hajtsák és ugyanannak az állammal kell, hogy a figyelme kiterjedjen egy olyan faktorra, a nem állami tanítóságra, amely ezt a feladatot most háromnegyed részben vállalain hordja.

Én bízom abban, hogy annyi és annyi ezer ember által osztott forró kívánság méltányos és igazságos óhajlás meghallgatásra talál, mikor ezen javaslatban oly humanus módon ki akarnak elégíteni 7223 állami tanítót, ugyanakkor nem fogják a tövist benne hagyni 25.000 nem állami tanító szívében. Javaslatommal, konkrét kérelemmel nem terhelem az illető miniszter urat, mert egy ilyen kérdést hevenyészve megoldani nem lehet, mert idő, mód és alkalom adandó, hogy az helyesen keresztül is vitessék. De igenis kifejezem azt az óhajtatást és kérelmet, hogy a kormány ebben az irányban egy vizsgálatot, egy megnyugtató, egy határozott kijelentéssel nekünk a kívánt nyugalmat és békét megadni méltóztatssék, mert legyen meggyőződve, hogy ezzel erre a szép törvényjavaslatra a koronát fogja rátenni. (Éljenzés.)

A pénzügyminiszter válasza.

Teleszky János pénzügyminiszter mindenekelőtt az állami tanítók ügyével foglalkozik s a többi között a következőket mondja:

A kormány a megoldásnak azt a módját választotta, hogy az állami elemi iskolai tanítók, akikre nézve az 1907. évi törvény kimondja, hogy azok az állami tisztviselők részesíthetők a jelenleg tárgyalás alatt álló törvényjavaslatban kontemplált családi pótlékban és emellett és ezenfelül egy kisebb arányú illetményrendezésben; a nem állami elemi iskolai tanítók pedig, a családi pótlék helyett, egy nagyobb arányú illetményrendezésben részesíthetők.

Ma úgy az állami, mint a nem állami elemi iskolai tanítók illetménye, a fizetés szempontjából három csoportra oszlik, aszerint, hogy nagyobb vagy kisebb összegben vannak-e alkalmazva és az állami tanítók fizetése 1000—1600 koronáig, a nem állami elemi iskolai tanítók fizetése pedig 1000—1200 koronáig terjed. A disparitás tehát 400 korona.

Az első öt évben a fizetés egyenlő és pedig 1000, 1100 és 1200 korona. Az ötödik évtől fogva pedig kezdődik a disparitás 200, majd 300 koronával, az utolsó húsz évben pedig az egész vonalon 400 korona a disparitás. Ezzel szemben a kormány az állami iskolai tanítók fizetését is javítani és emelni szándékozik, még pedig úgy, hogy a mai hármas megosztás a helységek nagysága szerint teljesen elejtessék és hogy a kezdőfizetés 1200, a végső fizetés pedig 3000 korona legyen.

A nem állami tanítók fizetését szintén rendezni fogja a kormány, még pedig úgy, hogy itt elejtetik a helységek nagysága szerinti disparitás és a kezdőfizetés szintén 1200, a végső fizetés pedig 2800 korona lesz. Tehát, amint méltóztatnak látni, a disparitás leszál 400 koronáról 200 koronára. De még sokkal nagyobb mértékben száll le azáltal, hogy míg, amint jelezni bátor voltam, a mai rendszer szerint az ötödik évtől kezdve a disparitás állandó, addig az új rendszer szerint 39 évből — mert hiszen a 39 évvel érik el mindketten a maximumot — 18 olyan év lesz, amelyben az állami tanítóknak ugyanazok lesznek az illetményeik, mint a nem államiaknak, és csak 21 év lesz olyan, amelyben disparitás lesz, de a disparitás maximalisan akkor is csak 200 korona lesz.

Ez igen nagy lépés abban az irányban, amelyet a győri püspök jelzett, hogy t. i. a kétféle tanítótestület illetményei egyenlővé tétessenek.

Különösen jelentékeny a nem állami tanítók fizetésrendezése azért, mert a helységek nagysága szerinti hármas beosztás elesik, már pedig köztudomású, hogy épen a nem állami tanítók aránylag sokkal nagyobb mértékben vannak azokban a kis helységekben alkalmazva, amelyek eddig fizetés tekintetében a legrosszabbul voltak dotálva.

A kormány a most említett törvényjavaslatot az őszi ülésszak legelején szándékozik benyújtani, úgy, hogy az a jövő év január hó 1-étől törvényerőre emelkedjek, még pedig úgy az állami, miat a nem állami tanítók tekintetében. Miután abban az állami tanítók ezen most tárgyalás alatt álló törvényjavaslat révén már a folyó évben családi pótlékban részesülnek, a kormány a folyó évben két millió korona erejéig külön segélyösszegben szándékozik részesíteni a nem állami tanítókat, ami körülbelül a családi pótlékkal egyidőben fog kiosztásra kerülni. (Élénk helyeslés.)

Míg a nem állami tanítóknak általunk contemplált fizetésrendezése, amint bátorkodtam mondani, az első évben 5.700.000 korona többletet fog jelenteni, addig ez idő szerint az 1912. évi költségvetésben az állami tanítók fizetésének kiegészítésére 10.875.000 korona van felvéve, ami több mint 50 százalékkal való emelkedés mindjárt az első évben.

Azt hiszem, hogy ezzel elértük az állam teljesítő képességének azt a határát, amelyen túlmenni jelentékeny adóemelés nélkül, legalább is az ország mai közgazdasági helyzetében — lehetetlen.

**Kartársak! Adakozzatok,
gyűjtsetek az üdülőházra!**

A kántortanítók nyugdíjügye.

Közli: G. K.

Kircz István és Brunner András közleményével kapcsolatban aktuális az alábbi elvi jelentőségű döntvény közlése is. Magyarázatot nem fűzök hozzá; elég érdekesen beszél maga az ítélet megokolása.

5726—1911. K. szám.

Öfelsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság.

F. M. b...i nyugalmazott római katolikus felekezeti kántortanító panaszát a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1910. évi június hó 10-én 54.104. sz. a. hozott határozata ellen, mellyel a panaszlónak nyugdíját évi 1500 K tanítói javadalom alapul vételével állapította meg, 1911. évi március hó 8. napján tartott nyilvános ülésében az 1896. évi XXVI. t.-c. 53. §-a alapján vizsgálat alá vevén, következőleg

ítelt:

A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyt ad: F. M. nyugdíj szempontjából számba veendő tanítói javadalmát 1945 K-ban (egyezerkilencszáznegyvenöt) állapítja meg, nyugdíjának az országos tanítói nyugdíj és gyámalap terhére ezen összeg arányában való kiszabását elrendeli és az igény megnyitától számítandó kiszolgáltatását elrendeli; viszont a nevezett tanítót a bíróság felemelt nyugdíjigényének megfelelő nyugdíjintézeti járulékok megfizetésére kötelezi.

Indokok:

A panaszlott miniszteri rendeletben, F. M. kántortanítói alkalmaztatására való tekintettel, készpénz és földilletményei szétválaszthatatlan kántortanítói javadalomnak minősítetvén, a 29.751 Vkm. 1893. sz. a. kibocsátott körrendelet 5. pontjának alkalmazásával megfélebbztettek, az ezen eljárás eredményeképpen tisztán tanítói javadalomnak vett 990 K 91 fillér azt az 1907. évi XXVII. t.-c. 11. §-ának rendelkezéséhez képest a kántoriból 1000 koronára egészített ki, amihez járulván 500 K a tanítót megillető három évtödös korpóték fejében: ekkép állott elő a tisztán tanítói javadalomnak vett 1500 K összeg, mely alapjául szolgált a panaszolt nyugdíjkiszabásnak.

Ha a hűfelekezeti tanító a kántori tisztet is ellátja, nyugdíjigényének megállapítása szempontjából beszámítandó tanítói illetményei tekintetében az imént említett körrendelet felhívott 5. pontja azt az utasítást adja, hogy amennyiben az 1891. évi XLIII. t.-c. hatályba léptét 1892. évi január hó 1-ét megelőzően kiállított okmányból világosan kiténik, mi illette a tanítót, mint ilyen és mi a kántori szolgálat után, összefizetése ezen okmány szerint osztandó fel, tehát az ilyen járandóságok továbbra is feltétlenül megtartják okmányszerűleg meghatározott jellegüket és a közös jövedelemnek csupán azok a részei felezendők meg a két állás között, amelyeknek hovatartozandósága sem ilyen okmány, sem természetük szerint meg nem állapítható.

A panaszló az 1909. évi október hó 12-én fölvelt Bácsbodrog vármegye közigazgatási bizottságának 1909. évi 8092. sz. határozatával megerősítette javadalmi jegyzőkönyvében I./3. tétel alatt feladott 825 K, illetve az 597/1909. sz. a. kiállított közégi bizonyítvány szerint azt terhelő 46 K 30 fill. állandó leütésével 808 K 22 fill.-re értkezt egyik földjavadalmi részletre az ismételtten hivatkozott körrendelet 5. pontjában foglalt rendelkezés értelmében épen ellenkezően nyert alkalmazást. Ugyanis B... község és a m. kir. kincstár között 1857. évi november hó 15-én, tehát az 1891. évi XLIII. t.-c. hatályba lépte előtt kötött, az 1893. évi szeptember hó 4-én B... n a római katolikus kántortanítói javadalomról felvett összeírás okmányai között hitelesített kivonatos másolatban fekvő úrbéri egyezség V. pontja értelmében ez az 1100 négyzetölével számított 10 hold föld kifejezetten tanítói javadalomként rendeltetett.

kihasíttatni és az előbb említett javadalmi jegyzőkönyv megjelölt helyén tisztán tanítói fizetéképpen vétetett fel.

A miniszteri fölvilágosító irat szerint ez a döntő okmány a vitás nyugdíj kiszabásánál azért hagyatott figyelmen kívül, mert a kántori tisztséget viselő, tehát szabatosan kántortanítónak nevezendő tanérok elnevezése vidékenként a legkülönbözőbb úgy, hogy itt az elnevezésből a fogalomhoz helyesen következtetni nem lehet: amde a 29.751/1893. sz. körrendelet épen a kántortanítókról, illetve olyan tanítókról rendelkezik 5. pontjában, akik kántori teendőket is végeznek és a jelen esetben ezt az elnevezést illetően semmi kételynek jogosultsága nem lehet, tekintettel az úrbéri rendelkezésre vonatkozó törvényeknek, az 1836: V. t.-c. 3. és 4. §-a, az 1871: LIII. t.-c. 31. és 75. §-a, az 1871: LV. t.-c. 13. §-a intézkedéseire, melyek a föld és az azzal kapcsolatos illetőségekben *következtesen* «iskolamesterek»-nek, illetve «iskolatanítók»-nak megfelelő képesítéséről rendelkeznek *anélkül, hogy ezzel kapcsolatban mint kántorokról említés is tételnek*, ami bizonyítékául szolgál annak, hogy ez a képesítés őket *csakúgy mint tanítókat illeti meg*. És midőn a szóban forgó körrendelet olyan éles és határozott megkülönböztetést tesz és rendel a tanítói és a kántori járandóságokat illetően, épen ennek a világos értelme állja útját annak, hogy sem a törvényben, sem magában a körrendeletben támasztékot nem találó magyarazattal a tanítók azért, mert mellékfogalkozásként a kántori tisztelet is ellátják, okmányszerűleg tanítóinak igazolt illetményeik egy részétől megfosztassanak.

Ezért az 1891: XLIII. t.-c. 4. és 5., másfelől az 1878: XXXII. t.-c. 28. és az 1891: XLIII. t.-c. 11. és 12. §-ai rendelkezéseikhez képest a panasznak helyt adni, a panaszlót pedig az országos tanítói nyugdíj- és gyám-alapot megillető járulékok megfizetésére kötelezni kellett.

A bíróság ezen határozat két példányát a vallás- és közoktatás miniszternek az 1910. évi július hó 21. napján 76.044. sz. a. kelt átirata mellékleteivel együtt megfelelő eljárás, illetőleg a határozat egy példányának a panaszos részére az 1896: XXVI. t.-c. 138. §-a szerint eszközözlendő kézbesítése végett kiadja.

Kelt Budapesten, a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1911. évi március hó 8. napján tartott üléséből. Dr. Székely tanácselnök; dr. Leövey Sándor előadó.

Az itt közölt ítéletből különösen fontos tanulságként domborodik ki, hogy a kántortanítók nyugdíjigényeinek megállapításánál, a legutóbbi időkig, különféle vélemények és nézetek döntöttek és pedig azért, mert a javadalmi jegyzőkönyvek, illetve díjlevelek nem különböztették meg szabatosan a tanítói jövedelmeket a kántoriaktól s így a nyugdíjazásnál sok esetben csakis a készpénzbeli ú. n. *törzsjelzést* vették jogalapul. Ezt a sérelmet szünteti meg a fenti döntvény, melynek bizonyára hasznát vehetik azok a kántortanítók, akiknek ilyen földjárandóságuk van s még a fizetésrendezés előtt vonulnak nyugdíjba.

A kath. tanítóegyesületek és a M. T. Országos Szövetsége.

Sok szó esett arról, hogy a Kath. Tanítóegyesületek belépjenek-e a M. T. Országos Szövetségébe. Legutóbb a kath. tanítóegyesületek és körök elnökeinek értekezlete foglalkozott e kérdéssel. Az Országos Kath. Tanügyi Tanács albizottságot küldött ki e tárgyban, hogy vitassa meg a módokat, amelyek alapján a belépés eszközölhető volna. A belépés módja különben elsősorban az, hogy az illető *kath. tanítóegyesület önmaga határozza el a belépést és e határozatát csak az alapszabályszerű megerősítés után hajthatja végre.*

Tehtett arra, hogy a szövetség alapszabályainak készítésekor a kath. tanítóegyesületek meg nem kérdezettek, s hogy már az első közgyűlésén a Szövetségtanács a szabályzat 23. §-ában foglalt tilalom dacára, a felekezeti tanítóképzés ellen tört, mivel ezen körülmények nagyon is megfontolt eljárást kívánnak a kath. tanítóegyesületek részéről a Szövetséggel szemben, így nagyon is érthető a

sokak részéről támasztott idegenkedés a szövetséggel szemben. Nem szoktam félreállani a nagy és nehéz feladatok megoldása előtt. Fent és lent egyformán nyíltan és határozottan szoktam véleményemet indokolni. Ez esetben is, már a kérdés első felvetésénél, határozottan kijelentettem, hogy ha a Szövetség módosítja az alapszabály 6. §-nak harmadik bekezdését, akkor a kath. tanítóegyesületek igenis lépjenek be az egyetemes Szövetségbe, hogy a magyar nemzeti tanügy közös nagy érdekeit együttesen, *hathatósabb eredményekkel szolgálhassuk.* A Kath. Tanítóegyesületek Országos Szövetségét a belépés az ő működésében lohasztani nem fogja. A millenáris évben, az első kath. tanítói kongresszuson országosan tömörült magyar kath. tanítóság ma már oly hatalmas és súlyos erőt képvisel a nemzeti köznevelés terén, hogy országos bizottságának évi közgyűlései és ötévenként tartani szokott nagygyűlései országos figyelmet keltenek. Az Országos Kath. Tanügyi Tanács, mely a 18 év alatt a kath. népoktatás összes tagozatát tantervekkel, rendtartási szabályokkal látta el, évnegyedenként magas nívón álló gyűlései a tanügy minden időszéri kérdését felölelték. Az évi Országos Bizottsági közgyűléseket mindenkor pedagógiai szempontból is elsőrendű tényezővé emelte a magyar köznevelés intézményei között. Ezek mind oly tények, amelyek a kath. tanítók országos szervek életéről és kihatásos munkáját hirdetik s mely fokozatos fejlődést csak értékesebbé és megbízhatóbbá teszik a szintén hatása, befolyása és irányítása alatt működő egyházmegyei kath. tanítóegyesületek és körök.

Ha most már a Kath. Tanítóegyesületek Országos Szövetsége is egy minden tekintetben jól megalkotott szabályzat alapján testet ölt s a teljesen képviselői alapra helyezett Országos Bizottság és Kath. Tanügyi Tanács a kath. tanítóság kívánalmainak megfelelően átszervezést nyer, akkor meg épen oly hatalmas együttérzéssel lépnek a hazai kath. tanítók az egyetemes Szövetségbe, hogy ebben a körben is nemes idealizmusokkal jótékony befolyást gyakorolhatnak a magyar népközelem és oktatás szellemére.

Azért a Szövetségbe való belépését Országos Bizottságunk és hasonlóképpen a hazai kath. tanítóegyesületek is csak a kiküldött albizottság által helyesnek ítélt, következő feltételek mellett eszközölhetnék:

A kath. tanító-egyesületeknek a Magyarországi Tanítók Egyesülete Szövetségébe való belépés feltételei:

A magyarországi kath. tanítók átérzik annak szükségét és a nemzeti köznevelésre nézve fontosságát, hogy a magyar haza összes tanítói a nemzeti kultúra közös feladatainak művelésére, az iskolák jellegre való tekintete nélkül, a Magyarországi Tanító-Egyesületek Országos Szövetségét megalkossák, amde szinte természetes követelményként tekintsek viszont azt is, hogy ez az egyetemes szövetség, a szövetséghez tartozó különböző jellegű tanítóknak hivatalos esküjökkel összeegyeztethető működését intézményesen biztosítsa. Nem jelenthet ezen kívánságunk hangsúlyozása korlátozást a Szövetség működését illetően, mert a Magyarországi Tanítók Országos Szövetségének alapszabályai a 23. §-ban amúgy is kimondják, hogy: *Felekezeti és nemzetiségi kérdések, továbbá politikai és társadalmi pártügyek, párttettek a Szövetségtanács közgyűlése elé nem hozhatók és ott nem tárgyalhatók.*

I. Nyilvánvaló biztosítékot nyújt ezen érvényben levő §-a a fent kifejezett kívánalomnak, de bizonyos ellentmondást fejez ki már a 6. §. harmadik bekezdésének magyarázatára kibocsátott azon közgyűlési határozat, amely e szakasz szellemének magyarázatában azt mondja ki: *hogy képviselőket az egyesületek részéről a szövetségbe a tanítók sorából kell küldeni.* Miután a katolikus iskolák és intézetek lényegükben fogva tanítónak minősítik az egyházi és világi tanterviakat egyformán, a megkülönböztetést tehát a katolikus iskolai intézmények szellemével, a katolikus tanító-egyesületek érvényben levő alapszabályainak lényegével összeegyeztethetőnek nem tartjuk. Ha tehát a fent idézett szövetségtanácsi közgyű-

lesi határozat tényleg a jelzett felfogást jelenti és a Szövetségbe belepített katolikus tanító-egyesületek egyházi tagjainak esetleges kiküldetésük esetén megbízólevelük el nem fogadhatók, akkor hazai katolikus tanító-egyesületeink bármennyire is átvannak hatva a magyar tanítók egységes szervezetének szükségessége érzetétől, a szövetségbe való belépésük lehetőségének feltételül azt kívánják, hogy az alapszabály 6. §-a harmadik bekezdésének kijelentése oly képen értelmeztesék, hogy a katolikus tanító-egyesületek alapszabályszerűen tagjaik sorából egyházi és világi tanterfiakat egyaránt küldhessenek gyűlésük határozatának bizalmából a Szövetség tanácsba. A katolikus iskolákban és intézetekben tényleg működő világi és egyházi tanterfiak nevelői és tanítói hivatásukat mindenkor közös egyetértéssel, lelkesedéssel és arravalósággal teljesítik; ez különben a katolikus iskolák szervezetében oly kardinális elv, amit a maga érdemében fenntartani, azt tehát sértőleg nem érinteni, a katolikus tanító-egyesületek minden tagjának meggyőződéséből jövő kötelessége. Ezt a kötelességet, ezt a meggyőződésből eredő felfogást a kath. tanítóknak a Szövetség hivatkozott alapszabálya szerintünk nem is érinti, csakis az állítólagos és közreadott közgyűlési értelmezésben szándékolják az; de mert az alapszabályt lenyegében közgyűlési értelmezések meg nem változtathatják, tisztelettel megkérdőzzük a Szövetség ezidőszori t. Elnökségét, hogy a katolikus tanító-egyesületek önmagukra nézve a Szövetség 6. §-a harmadik bekezdésének szövegét tekintetik-e a belépés esetében kötelezőnek, avagy a közreadott közgyűlési értelmezést, mely szerint a szövetség tanácsba csakis világi tanítókat küldhet képviselőül.

II. Ha a katolikus tanító-egyesületek a Szövetségbe belépnek, óhajtják és kívánják, hogy kiküldöttjeik sorából a Szövetség tisztikarában és egyéb vezető, irányító szerveiben, továbbá a gyűlések előadói között megfelelő hely biztosítsanak, nehogy a katolikus tanító-egyesületek tagjai csak fillereikkel, kiküldöttjei pedig az egyszerű s a katolikus tanító karhoz nem méltó egyszerű statisztai szerepben vehessenek részt s erre legyenek kizárólag utalva, amint az sajnos — a multakban — az ily egyetemes tanítói intézményekben tapasztalható és fájóan érezhető volt. Ez nem jelenti azt, mintha a Szövetség többi tagjaival szemben kiváltságolt helyzetet igényeljenek, ez csak azt hangsúlyozza, hogy a magyar katolikus tanítók helyet kívánják a Szövetség tényleges alapszabályszerű munkájában.

III. A hazai katolikus tanító-egyesületek a Magyarországi Tanítók Országos Szövetségébe való belépésükkor kijelentik, hogy a maguk részéről is az alapszabály 23. §-nak szigorú betartását kötelezőnek tartják, de viszont, ha a Szövetség bármelyik szervének gyűlése az alapszabálynak ezen világos és nyílt előírásaitól eltérne, azt megsértve, oly tételt tűzne ki tárgyalásra, avagy oly határozatot fogadna el, ami e §. tilalmát átlepi, az esetben az alapszabályait meg nem tartó Szövetségből azonnal kilépnek s önmagukra és tagjaikra nézve az alapszabály 7. §-a harmadik bekezdésének az egyesületi tagsági kötelezettségnek 10 évre való érvényét a még hátra levő évekre is megszüntetnek tekintik s egyes tagjaik után az 50—50 filler befizetését is a kilépés idejétől beszüntetik.

Ha tehát a haza minden tanítója őszinte és igaz vágygal elterve a nemzeti kultúra előbbrevitele iránt és a magyar tanítói kar közös nagy érdekeinek kivivásáért, a kormányilag megerősített alapszabály szellemében és annak rendelkezéseit szigorúan betartva óhajt és akar dolgozni, akkor a katolikus tanítóságnak, e nagy testületnek fent vázolt pontozatai nem tartalmazzanak és nem jelentenek egyebet, mint a Szövetség alapszabályainak oltalma alatt saját cselekvési szabadságuknak lelkiismeretes megővését s annak hangsúlyozását, hogy a Szövetségben is mindenkor mint hithű magyar katolikus tanítók vesznek részt.

Ezeket a feltételeket az esetleges belépést kimondó határozat minden esetben tartalmazván, az egyetemes Szövetség elnökségének a jelentkezéssel együtt az érdekelt kath. tanítóegyesület megküldi.

Angol iskolai élet.

Irtá: Kováts Alajos.

IV.

Újabban Angliában is történtek kísérletek, hogy a középiskolák tanterveit összhangzásba hozzák úgy az egyetemen, mint az állam által létesített különös vizsgák kellékeivel. Először az oxfordi és cambridgei egyetem állított fel egy vizsgalótestületet, amely aránylag alacsony díjért hajlandó évenként megvizsgálni mindazon iskolák növendékeinek előmenetelét, amelyek egyszégre lépnek vele. A középiskolák és egyetemek közti szorosabb kapcsolat és átmenet biztosítására már félszázaddal ezelőtt helyi közép-osztályú vizsgálatokat létesítettek, amelyeket az oxfordi és cambridgei egyetemek tanárai vezetnek és azokat, akik jól megállták a vizsgát, feljogosítják az Associate of Arts cím viseletére. Azóta Oxfordban és Cambridge-ben egyaránt több kollégium adott ösztöndíjakat és jutalmakat ezen vidéki vizsgák legkiválóbb sikert felmutató jelöltjeinek, mintegy felbátorításul arra, hogy menjének az egyetemre, régebben mint bennlakók.¹ Az egyetemi vizsgák rendszeres személyzetének tagjai által vezetett időszakos vizsgák azt a jogot biztosítják a diáknak, hogy az egyetemre való beiratkozás alkalmával nem kell felveteli vizsgát tennie. Minden intézet büszke arra, hogy minél több tanítványa tudja letenni ezt a vizsgát és az angol szülők viszont tudják azt, hogy melyik középiskolák azok, amelyekből a legtöbb ilyen vizsgát tett fiú kikerül. A sikeres vagy sikertelen vizsgák tehát az iskolák legjobb ajánló vagy bíráló és ellenőrzői.

Az egyetemre került diák nem szabadul fel egy csapásra minden korlát alól, nem csaponghat kénykedvére, szoros kalitkából imént szabadult madár módjára. Az előadásokat az egyetemen is szorgalmasan kell látogatni, mert az egyetemen minden napos a névsorolvasás. Van is annyi egyetem, amennyiben a tanulók nem csupán névleges tagok lehetnek. Magának a kevés lakosságú Skóciának St. Andrewsban, Glasgowban, Aberdeenben és Edinburgban vannak neves egyetemei. Az egyetemi hallgatók nem csupán a leckeönyvek aláírásakor tartózkodnak az egyetem épületében; a vizsgák is szigorúak és teljesen írásbeliek. Igaz, hogy nem igen lesz szónek az angol egyetemi polgár, nem nő «nagyra» a népszónoklatokban való részvétel révén, lehetetlen tömegű anyagot sem kell megtanulnia a vizsgákra, de amire szükség van, azt valóban megtanulta és azt igazán tudja. Előbb, az elemi iskolai oktatás jellemzésénél mutattuk meg, mily szoros kapcsolat van az élet és az iskola közt, mily összhang van az iskolai és a szülői házban folyó nevelés közt. Az iskola és az élet közti kapcsolat és összhang mégis legszorosabban az egyetemeken és más főiskolákon fonódik össze a legszembetűnőbbben. Ezen viszonyok mutatasára az egyetemekkel és főiskolákkal újabban kapcsolatos Settlement-eknél egyebet nem is említek. A szociális tevékenység terén nagy munkát ragadtak magukhoz ezek az otthonok, amelyekben az egyetemi és főiskolai ifjak gyakorolják magukat a különböző irányú társadalmi munkában: az alsóbb néprétegeknek és a bűn szélén állóknak a tisztességes társadalom számára való megmentésében és megtartásában. Maguk az egyetemek és főiskolák állítanak otthont az utcára

¹Lásd bővebben Escott T. H. S.: A mai Anglia f. György Endre II. k. 125 s. köv. lapjait.

kituduló és ezek biztonságát, erkölcsét veszélyeztető elemek megmentésére és fölemelésére. Maguk az egyetemek gondoskodnak arról, hogy az angol társadalmi és közgazdasági élet kétségtelen és nem tagadható bajait javítani igyekezzenek. Ezen célból néphangversenyek, barátságos összejövetelek, előadások és különböző szórakoztatások útján a maguk körébe vonják a népet.

(Folytatása következik.)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

A Szent-István-Társulat vizsgai jutalomkönyv sorozatának első számai most jelentek meg! Az 1. számú vizsgai jutalomkönyv címe *Patkó Pista*. Irta: Kriston Endre. A 2. számú vizsgai jutalomkönyv címe *Takarékosodjunk*. Irta: Wetzelszky Ferenc. Magyarra fordította T. Pelikán Krizsó. Ezen vizsgai jutalomkönyvek kizárólag a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28., rendkívül kedvezményes árák mellett rendelhetők meg. 1 példány 10 fill. 10 példány 4-50 kor. 25 példány 10 kor. 50 példány 18 kor.

Minden iskolánál nélkülözhetetlen a katolikus népiskolák új rendszabályainak a könyve. Tanítónak és iskolaigazgató lelkésznek úgyszólván napról-napra szüksége van reá. Az egyházhatóságok rendeletileg kötelezővé tették beszerzését az iskola, vagy a templom pénztára terhére. A könyvhöz függelékül vannak csatolva az összes tanügyi törvények és rendelkezések. A vaskos kötet ára **fűzve 4 korona, egész vászonkötésben 5 korona** és megrendelhető az összegnek előzetes megküldésével az Országos Katolikus Tanügyi Tanács központi irodájánál, Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 23.

Békefi-Emlékkönyv. Néhány nap előtt hagyta el a sajtót az a díszes kiállítású, vaskos kötet, melyet *Békefi Remig* tiszteletére adtak ki volt tanítványai. (*Békefi-Emlékkönyv. Dolgozatok Békefi Remig egyetemi tanári működésének emlékére. Irták: Tanítványai. Budapest. 1912.*) Békefi Remig, a magyarországi ciszterci rend jelenlegi főapátja, mint budapesti egyetemi tanár a magyar művelődéstörténet tanszékén nagyhatású tevékenységet fejtett ki s buzgó tudósnemzedéket nevelt a magyar történetírásnak. A *Pintér Jenő* szerkesztésében most megjelent emlékkönyv a tanítványok halálának megnyilatkozása. A gazdag tartalmú kötetben egész sora vonul föl a gondosan kidolgozott művelődéstörténeti értekezéseknek és irodalomtörténeti tanulmányoknak. Szerzőik a maguk tudományának elismert nevű munkásai, nagyobbbrészt főiskolai középiskolai tanárok, múzeumi és levéltári tisztviselők. Az emlékkönyv *Békefi Remig* irodalmi működésének címjegyzékén kívül harmincegy dolgozatot tartalmaz: *Perapatits István*: A művelődéstörténeti Értekezések. *Horváth Jenő*: Nemzetiségeink művelődéstörténete. *Balogh Margit*: A dunai hajózás történetéhez. *Hóman Bálint*: A társadalmi osztályok Szent István államában. *Domanovszky Sándor*: Kézai kódexéről. *Czakó Ambró*: Bresciai Arnold és Abelard. *Bártfai Szabó László*: János kalocsai érsek származása.

Bruckner Győző: A soltszesség intézménye a Szepes-ségen. *Marczinkó Ferenc*: Középkori francia utazók Magyarországon. *Divéky Adorján*: Magyar hatások a lengyel multban. *Czobor Alfréd*: Hazánk és a krakkói egyetem bíráskodási joga. *Danninger József*: A középkori városi élet. *Iványi Béla*: András brassói deák lefejeztetése Eperjesen 1515-ben. *Vargha Damján*: Ósi nyolcas versforma kódexeink bibliafordításában. *Gondán Felicián*: Kinizsyné Magyar Benigna imádságos könyvei. *Fögel József*: Lobkovic Bohuslav a magyarországi humanisták között. *Holub József*: Istvánffy Pál. *Nagy Béni*: Eger ostroma 1552-ben. *Relkovic Neda*: Városi élet Újbányán. *Závodszy Levente*: Sztrányay contra Pongrac. *Molnár István*: A homonnai várkastély. *Kiss István*: II. Rákóczi Ferenc erdélyi hadi felmezési bizottsága. *Vargha Zoltán*: Péter Ferenc családkönyve. *Miskolczi István*: Az erdélyi felekezeti viszonyok Bajtay püspöksége alatt. *Prónai Antal*: Az iskolai színjáték a XVIII. század társadalmának életében. *Décsi Lajos*: A cecei névtelen. *Pintér Jenő*: Kármán József. *Buday Károly*: Fessler Ignác Aurél a magyar művelődéstörténelemben. *Görög Imre*: A nemzeti reformkorszak előzményeiről. *Madarász Flóris*: Időszaki sajtónk történetéhez. *Tordai Anyos*: Kalocsay Alán.

HIREK.

Eperjessy István igazgató-tanító 1863–1912 †.

Széles körben megnyilatkozó részvét kísérte utolsó útjára a székesfővárosi I. ker. Labanc-úti elemi, gazdasági és háztartási népiskola dérek igazgatóját, Eperjessy Istvánt. A meghaldogult férfi-korának javában és pedagógiai munkásságának delén hullott ki sorainkból. Kitiünő kartársunkat érdemes tanítói működéséért csak nem régen neveztek ki az Országos Közoktatásügyi Tanács népiskolai előadójának s betegsége is miniszteri iskolalátogatói kiküldetése közben verte le. Szívében a halálos betegség rémével járt sorra a vidéki iskolákat, s míg jártányi ereje volt, mindenütt hazátszerető, vallásérköles munkára buzdította a kartársakat. Hazafias, szilárd katolikus jellemű tanítónk elmulásával nemcsak a Közoktatásügyi Tanács s a fővárosi tanítók veszítették el egyik vezérüket, hanem érzékenyen érzik a veszteséget a budapesti polgárok is, ahol ő a törvényhatósági bizottságnak is tagja volt. A budapesti I. ker. Tanítói Kör s a Szent Vince-Egylet elnököket gyászolják benne, de ezeken kívül még sok tanügyi és társadalmi egyesület fájlalja buzgó tagjának elmulását. A budapesti farkasréti temető új hantja a magyar tanügyi egyik legderekabb vezérét, a dérek katolikus és magyar embert, a legjobb barátot és legszebb családi életet élő atyát földi előlünk, de emléket nem szabad elfelejtenünk. Az ő munkás és becsületes élete fényesen példázza, hogy az egyszerű tanító is szerezhethet magának olyan munkakört, amelynek buzgó végzéseért a társadalom széles körben fájlalja a dérek tanító eltávozásával őt ért nagy veszteséget. Áldott emlékü barátunk, nyugodj békével!

Az Eötvös-alap (Országos Tanítói Segélyegyesület) f. évi július hó 1-én, hétfőn d. e. 8 órakor tartja Budapest, a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium nagytermében (VIII., Mária Terézia-tér 9, III. emelet.) **Országos Osztóbizottsági** s folytatólagosan 10 órakor **rendes közgyűlést**, mely előbbire az Országos Osztóbizottság tagjait, utóbbira egyesületünk minden tagját tisztelettel meghívjuk. **Az Országos Osztóbizottsági gyűlés tárgyai**: 1. A jutalom és segélydíjak odaitélése. 2. Fölvétel a budapesti és kolozsvári Tanítók Házába. **A közgyűlés tárgyai**: 1. Elnöki megnyitó. 2. Bejelentések. 3. Az Országos Osztóbizottság határozatainak bemutatása. 4. Alapszabálymódosítás. 5. Választás. (Választandó: A kolozsvári

Tanítók Házába gondnok; az Osztóbizottságba egy tag, egy választmányi tag a rendkívüli tagok sorából.) 6. Esetleges indítványok. Budapest, 1912. évi június hó 10-én. *Bárczy István dr.*, elnök *Szekely Károly* titkár. Az Országos Osztóbizottság tagjai: Az egyesület tisztviselői, a tiszteletbeli tagok, az egyesület alapító tagjai, esetleg ezek képviselői; a választmány tagjai; a Tanítók Házai igazgató-tanácsának tagjai, valamint a közgyűlés által az Országos Osztóbizottságba választott 60 tag. Az alapítványt tett testületek, egyesületek és hatóságok képviselői az Országos Osztóbizottság gyűlésén, valamint a közgyűlésen tanácskozási és szavazati joggal bírnak. A 400 koronát kitevő alapítvány után egy képviselőt küldhetnek, ahány 1000 koronát alapítványuk kitesz. A kiküldött képviselők megbízólevellel látandók el. 2. Szavazási joggal bír az «Eötvös-alap»-nak minden evdijas, örökös és részesjegyes tagja, ha az alapszabályokban előírt kötelezettségének megfelelt, amit a szavazatszedő-bizottság előtt tagsági igazolványával, illetőleg részesjeggyel igazol. Akik tagsági igazolványukat, vagy részesjegyüket nem hozták magukkal, azok június hó 30-án délután 4—8 óra között a *Ferenc József Tanítók Házában*, vagy július hó 1-én reggel a közgyűlés helyiségében 8—10-ig vehetik át tagsági igazolványukat. Az alapító tagok képviselői megbízó leveleiket mutatják be. 3. Közgyűlés után közös ebéd a Tanítók Házában. Egy teríték ára — bor nélkül — 2 korona. Tekintettel arra, hogy csak 120 személyt láthatunk el, kérjük azokat, akik az ebédet részt venni óhajtanak, hogy a részvételi díj beküldésével ezt a szándékukat *Kapuy Rezső* gondnok úrnál — Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 47. — 1. hó 30-ig jelentsék be. A jegyeket a közgyűlés napján a jelenkezes sorrendjében adjuk ki.

Miniszteri döntés. A Wodianer-féle ösztöndíjat elnyújtó bizottság összeállása ügyében a kath. tanítók IV-ik kongresszusából a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz oly értelmű felirat intéztetett, hogy a bizottságban a Kath. Tanítók Országos Bizottsága is képviselést nyerjen. A részletesen indokolt felterjesztésre a miniszter elutasítólag válaszolt.

A tiszántúli alesperesi kerület tanítóegyesülete f. évi rendes közgyűlését június 11-én tartotta Kunhegyesen. Elnök a gyűlés megnyitójában üdvözlö a tanítókat mint a nemzet napszamosait, akik az ország szellemi és gazdasági jólétének emelésében az oroszánrészt végzik. *Kerényi Rezső* újszentyörgyi tanító felolvasta «A mi szocializmusunk» címen írt értekezését; szép példákkal mutatta ki, hogy a szeretet és egyetértés elvével milyen hatalmas és boldogító kulturát lehet létesíteni. Az értekezés nagy élvezetet nyújtott a jelen volt tanítóknak, akik osztatlan figyelemmel végighallgatták és elismeréssel adóztak érte. Értekező indítványára elhatározták, hogy a ker. szociális szakosztály által a kath. tanítói körök részére kitűzött tételüket a f. év őszén tartandó gyűlésen tárgyalni fogják. *Décsy Agoston* beszámolt a múlt évben tartott IV. egyetemes tanítói kongresszusra történt kiküldetéséről. A kerület tanítói elismeréseket fejezik ki a kongresszus képviselőinek fáradságos munkálkodásukért. A pénztár és könyvtár megvizsgálása után az orsz. kath. tanítói árvaház javára és az Egerben tervezett Tanítók Háza részére a kerület pénztára terhére egyszersmindenkora 20—20 koronát szavaztak meg.

A nagycéleányi esp. kerület tanítói köre folyó hó 13-án tartotta ez idei tavaszi közgyűlését Verebelyen. 1. Elnöklő esp. tanfelügyelő: *Horvath Rezső* ker. esperes a meleg elismerés hangján emlékezett meg a kör tagjainak a múlt tanévben kifejtett, eredménydús munkájáról, hangsúlyozván, hogy a magyarosítás nemcsak folyik, hanem eme folyamat egyre fokozódik is. Mégis szikeres volna, hogy eme örvendetes munkaeredmény állandósíttassék, a következő három kérdés sürgős rendezése: 1. A tanítóság anyagi gondjainak megszüntetése. 2. Iskoláinknak célszerű egészséges és jól felszerelt tantermekben való elhelyezése. 3. Az iskolalátogatásnak a

tankötelesek részéről való másnemű ellenőrzése a mai lagymatag eljárás helyett. A ker. esp. tanfelügyelő tanügyi jelentéséből kiemelendő a következő: A lefolyt tanévben fegyelmi eljárásra semmi szükség nem volt; sem az iskolai működés esetleges hiányosságai, sem a személyes vagy társadalmi viselkedés ellen sehol még a legkisebb panasz sem emeltetett. A tanulmányi eredmény az összes helyeken kielégítő, sőt egyes helyeken kitűnő. 2. *Markovich* Károly szentmihályúri kántortanító általános érdeklődés mellett olvasta föl dr. Walter Gyula beszédét, melyet az «Orsz. Kath. Tanítói Segélyalap» közp. bizottságának 1911. évi aug. 26-án tartott közgyűlésén mondott. 3. *Bárczy* László gyaraki tanító «Törtélen uton» c. munkáját olvasta föl. Munkájában társadalmi bajainkkal foglalkozott, a kasztokra tagoltsággal, kiemelve, hogy a kulturális haladás eme töretlen útjára a magyar tanítóság van kirendelve — úttörőnek. A magyar tanítóság eme nehéz munkájáért mást nem kér, mint a megérdemelt falat kenyert és a különböző társadalmi rétegek támogatását, nem a saját, de a — nemzet érdekében. 4. *Agárdy* László nemespanni kántortanító a nemzeti zászló tiszteletének fokozása érdekében innepély rendezését proponálja az iskolákban minden tanév folyamában egyszer. 5. *Kovács* Sándor vil. elnök, nagyhíndi kántortanító a tanítói fizetések rendezéséről tartott vitaelőadást, melynek eredménye a következő, három pontba foglalt határozat: I. Kívánjuk a XI., X. IX. fizetési osztályokba való sorozásunkat. II. Kívánjuk a tanítói nyugdíjtvörvény revízióját. III. Kívánjuk a tanítói és kántori fizetések szétválasztását.

Hírek az Eötvös-alap köréből. Az Eötvös-alap választmányja f. hó 21-én ejtette meg a jelölést a Hunyedi Ház gonimoki állására. A tizenkét jelentkezőt két csoportban befűrendben következőképp jelölték. Első helyen: *Balázs* József Kolozsvár, *Bartha* Pál Kispeszt, *Onody* Gusztáv Erzsébetfalva, *Róth* Lajos Homokbálysányos, *Székely* Endre Sopron, *Útő* Sándor Igló. Második helyen: *Botos* Imre Székelykeresztúr, *Domzky* István H. renszölggy, *László* Gyula Báka, *Liska* József Nagykárád, *Rigó* Mihály Fülöpszállás, *Szekely* Árpád Nagykánya. A budapesti Tanítók Házába főlételre javasoltak 132. a Kolozsvári Házba 92 ifjút, ösztöndíjra javasolnak 15 tanulót, segélyre 37 tanítót, illetve tanító-özvegyet.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

I. K. A tanító az adóhivatallal hivatalos ügyben érintkezik akkor, midőn nyugdíjkönyvecskéjét beküldi a vizont az adóhivatal is hivatalos ügyben küldi vissza a könyvet, tehát a levelezés portómentes. 2. Forduljon tájékoztatásért az illetékes kerületi tanfelügyelőséghez. 3. Ez a kérdés valóban nem függ össze az iskola ügyével. — **L. Gy.** Igen, visszafizetni köteles. — **E. D.** Kísérje figyelemmel a hirdetéseket. Ha alkalom kínálkozik, ajánlani fogom. — **G. I.** Egy és ugyanazon iskolában bármely osztály vezetésével megbízható az iskolások határozata alapján. Ha azonban teljesen külön iskoláról van szó, akkor a csere csak kölcsönös megegyezés alapján lehetséges. A javadalmi jegyzőkönyv vagy a díjlevel tartalmaz-e erre vonatkozólag kikötést? Ez dönti el az ügyet. — **Sch. S.** Azonnal adja be kérvényét a nyugdíjintézetbe való felvételért. Ha megszakitás nélkül rendszerezített állásban működött, 21-ik életévének betöltésétől kérje a szolgálati éveinek betudását. — **A. T.** Ha a megrendelés rendszeresen történt, akkor köteles elfogadni. A bíróság a tények alapján ítél, már pedig az aláírás megtörtént. — **Sz. J.** Az általános ismétlő iskolát a hitközség bármikor szervezheti, sőt a rendtartási szabályzat értelmében ez kötelességet is, mert a tankötelezettség a mindennapi iskola elvégzése után az ismétlő iskolába utalja a 12—15 éves gyermekeket.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sávanak egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltnének, melyeknek díja előre lefizetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Felsővámosi róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 100 kor. földhaszonbérből, 655 ööl kert természetben, 32 kor. faválságból, községi pénztárból 600 kor., államsegélyből 328 kor., természetben 2 szoba, konyha, kamara, istálló, sertésólból álló lakás. A kántori képesítéssel bíró okleveles tanítók pályázataikat 1912. év június hó 28-ig nyújthatják be a vásáruhi plébániahivatalnál. (Pozsony m.) A választás június 29-én történik. Személyes megjelenés előnyös.
527 2—2

A **kóvári** (Hont m.) iskolánál kántortanítói állás beöltendő. Lakása: 2 szoba, nyílt konyha, kamra, istálló, kert. Javadalma: 4 hold szántó, 3 hold rét saját művelésében 160 kor. értékben, kettő és fél öl hasábfu, 25 p. m. rozs, munkaválság címén 168 kor., tandíjpótló 120 kor., fizetéskiegészítés államtól 229 kor., ismétlődő községtől 40 kor., beiratás címén 10 kor. Stóla mintegy 60 kor. Összesen 1000 kor. Adót önmaga fizeti. Kötelessége az osztatlan iskolában és ismétlődően tanítani, az istentiszteletet a helyi szokás szerint végezni. Kántori oklevél ajánlatos. Megjelenési költség nem díjaztatik, de előnyös. Folyamodványok július 4-ig a Róm. kath. Plébániahivatalhoz Nagycsalomja küldhetők. Énekpróbbával összekötött választás július 6-án délelőtt.
558 1—1

Egri érseki megye.

Jásberénybe erős, tiszta hangú, éneklésben, orgonálásban gyakorlott, kottából is tanulékony segédkantort keresek. Kezdőt csak nagyon jó hangút alkalmazók. Közmegelegedésre ténykedő egyén állandosítás nyugalmát élvezheti. Évi fixum 1200 kor. Harmóniumos szoba fűtéssel adatik. Csak abszolút képességű egyént fogadok el próbatétel nélkül. Levél hozzám intézendő. *Belezany Mór* főkantort.
520 2—2

Csernelv (Borsod m.) róm. kath. II. tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Javadalma: egy bútorozott szoba, 150 kor. fizetés, 40 kor. lakáspótlék a hitközségtől, 850 kor. államsegély. Pályázhatnak nőtlének, nőtlenséget igazolni kell. Felszerelt kérvények július 12-ig iskolaszéki elnökhöz kéretnek. Személyes megjelenés előnyös. Állást szeptember 1-én kell elfoglalni.
548 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

A «Népnevelő» folyó évi 17. és 18. számában hirdett **kányahgyi** róm. kath. tanítói állás július 6-ig kérvényezhető. Az iskolaépület teljesen modern és győnőri fekvésű. *Iskolaszéki elnök.*
556 1—2

Csanádi egyházmegye.

Detta nagyközség róm. kath. iskolaszéke a fiúiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedett egyik tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom a hitközségi pénztárból negyedévi előleges részletekben: 400 kor. alapfizetés, 320 kor. lakáspénz és 42 kor. tonta- és iroda-általány. Az állampénztárból: 600 kor. alapfizetés kiegészítés címén. A megválasztott tanító az iparostanulók iskolájánál is alkalmazva lesz, melyért külön díjazás jár.

A tanító köteles leend a kántort akadályoztatása esetén kisegíteni, miért is kántori teendőkben jártasok előnyben részesülnek. Kellően felszerelt kérvények július 15-ig alulírottához küldendők. Az állás szept. 1-én foglalando el. Dettán, 1912. június 17. *Lichtfus Károly* sk. prépost plébános, elnök. *Magyar Mihály* sk. isksz. jegyző.
554 1—1

Györi püspöki megye.

Szili (Sopron m.) róm. kath. fiúiskolánál egy osztálytanítói állásra július 5-ig pályázat hirdetettek. Fizetése: község pénztárból 400 kor., államsegélyből 600 kor., kertilletmény 20 kor., laktér 200 kor. havi előleges részletekben. Ezen utóbbi összeget csak addig élvezi, míg a község rendes lakásról nem gondoskodik. Köteles egy tanteremben III—IV. osztályt vezetni, az ismétlődőket tanítani, a gyermekeket naponként szentmisére elkisérni, rájuk felügyelni és kántorságban segédkezni. Személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. Állását szeptember 1-én köteles elfoglalni, amely időtől fizetése is folyósítatik. *Horváth Lajos* pléb., isksz. elnök.
557 1—1

A **mosontarcsai** róm. kath. népiskolánál államsegélyvel szervezett IV-ik osztálytanítói állásra pályázat hirdetettek. Határidő július 10. Javadalma: szeptember elsejétől kezdődőleg: államsegéllyel 1000 kor. készpénz; lakás: két szoba, konyha, kamra, pince. Személyes megjelenés kívánatos. Utiköltséget csak megválasztottnak térítjük meg. Német nyelvben jártas legyen. *Plébániahivatal.*
543 1—2

A **levéli** (Moson m.) róm. kath. osztatlan népiskolánál kántortanítói állásra pályázat hirdetettek. Jövedelme: a hitközségtől 640 kor., 10 urb. hold tiszta jövedelme 321 60 kor., stóla s egyebekben 52 kor. Esetleg 3 kis hold gratiale az uradalomtól. Szép lakás a szükséges mellékhelyiségekkel. Az állás szept. 1-re elfoglalando. Fizetés-folyósítás szept. 1-től kezdődik. Tannyelv magyar, a német nyelv ismerete okvetlenül szükséges. Kérvények július 14-ig a róm. kath. plébániahivatalhoz küldendők. Levél, 1912. június 18-án. *Nusser József* plébános.
550 1—1

A **maglócai** (Sopron m.) róm. kath. fiókegyházközség iskolaszéke a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 12 hold és 626 ööl szántó és rét, államsegély 214 kor. fizetéskiegészítésül, községtől tandíj 94 kor. 52 fill., párbér, párpénz és nádpénz értéke 233 kor. 66 fill., ostyasütés 13 kor., stóla körülbelül 11 kor. 28 fill. Törvényszabta lakása, szükséges mellék-helyiségekkel együtt és kert. Kötelessége: a hat oszt. elemi és ismétlődő-iskolát a róm. kath. püspöki kar által kiadott rendszabályok szerint vezetni, a kántori teendőket pontosan végezni s a győregházmegyei róm. kath. tanítóegyesületbe tagul belépni. Folyamodványok július 15-ig a barbacsi plébániahivatalhoz küldendők. *Pernecky Kálmán* plébános, isksz. elnök.
559 1—2

Kalocsai érseki megye.

Katholikus kántorsegéd — illetve helyettes kerestetik beteg kántor mellé. Javadalom: 1. Bútorozott szoba, takarítással. Esetleg ágynemű és harmónium használat is. 2. Áprilistól októberig havi 50 kor. — októbertől

áprilisi havi 60 kor. fizetés 3. Misék és temetések után mellékjövedelem. Bővebbet *Fehér Armin* kántor Ada, (Bács m.) 552 1—2

Kassai egyházmegye.

A felsőtökési róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: törvényszerű fizetés államsegéllyel kiegészítve, szabályszerű lakás kerttel. Tót nyelv ismerete szükséges. Valasztás *július végén*. Az állás augusztus 1-től elfoglalandó. Pályázatok *Aradi István* isksz. elnök címére (u. p. Kassa) küldendők. 546 1—1

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

A krasznarécsei (Szilágy m.) róm. kath. elemi iskolánál a kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: 1000 kor. készpénzben, egynegyed hold kert hasznélvezete, két szoba, konyha, kamra, pincéből álló természetbeni lakás. A pályázók kellően felszerelt kérvényeket *július 8-ig* a róm. kath. esperes-tanfelügyelői hivatalhoz Zilahra köldjék be. 560 1—1

Pécsi egyházmegye.

A sióagárdi róm. kath. magyar elemi iskola III. sorsz. osztálytanítói állására okleveles tanító *június 28-ig* pályázhatik. Javadalmazása: államsegéllyel együtt 1000 kor., egy bútorozott szobából álló lakás, egy nyári konyha közös használata a kántortanítóval, természetben lakbérkiegészítés címén 80 kor., kertpótlék címén 20 kor. Kötelessége: a reabizott gyermekeket vallásos és hazafias szellemben nevelni, jó példával előljárni, a kath. egyesületi életben tevőlegesen résztvenni, a pécsi egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesületébe lépni és a kántortanítót betegség, vagy hivatali elfoglaltság esetén a plébános intézkedésére helyettesíteni a kántoriakban. Azok, kik az idén teszik le képesítő vizsgájukat, osztálybizonyítványukkal pályázhatnak. Sióagárd, (Tolna m.) *Róm. Kath. Iskolaszék.* 521 2—2

Rozsnyói püspöki megye.

A salgótarjáni róm. kath. kántori állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: 10 hold föld hasznélvezete 200 kor. Párberből körülbelül 500 kor. Szentmisék után 350 kor. Hirdetésekből 120 kor. Az acélgyártól és bányatársulattól 436 kor. Stóla 2400 kor. körül. 50 mm. kőszén. Készénkamát 32 kor. Van 3 szobás lakása mellék-helyiségekkel és szép gyümölcsös kerttel. Valasztás *július 9-én* délelőtt 10 órakor. Kérvények a salgótarjáni plébániára küldendők. *Gleidera Géza* apát-plébános. 551 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A váli róm. kath. elemi népiskolánál egy osztálytanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: 800 kor. a hitközségtől, 200 kor. államsegély, egy bútorozott szoba, 20 kor. kertpótlék és 1 m³ fa, mint kegydomány az uradalomtól. Kötelessége: egy tanteremben tanítani, a gyermekeket templomba fölvezetni és a kántorságban segédkezni. Pályázati határidő *július 10.* *Chay Antal* plébános, isksz. elnök. 549 1—1

Szepesi püspöki megye.

Helivágásai (p. Nagyhársas, Szepes m.) tót tanyelvű róm. kath. kántortanítói állásra *június végére* pályázatot hirdetek. Lakás, tűzifa; fizetés ezer kor. *Moys László* róm. kath. lelkész. 519 3—3

Az erdősi (Szepes m., posta Nagyhársas) róm. kath. kántortanítói állásra *július 7-re* pályázatot hirdetünk. Jövedelem 1000 kor. államsegéllyel. Új lakás. Tót nyelv ismerete szükséges. *Iskolaszék.* 555 1—2

A kalácsi (Szepes m.) róm. kath. kántortanítói állomásra *július 11-re* pályázat hirdettek. Jövedelme: 600 kor. készpénz a községtől. Iskolai rét hasznélvezete 50—70 kor. értékben. Egy kisebb és egy nagyobb kert. Legeltetési jog 2 drb. szarvasmarha részére. 6 öl puhafa a kántortanító és 6 öl az iskola részére a házhoz szállítva. Stóla a hívektől 30—50 kor. Államsegély 314

kor. Rendes két szobás lakás. A tót nyelv ismerete kívánatos. *Az iskolaszék.* 545 1—2

A «Népnevelő» mult évi 52. számában *zázriva-rásztoky* (Arva m.) völgyi tanítói állomásra hirdetett pályázat ideje meghosszabbították *július 2-ig.* 547 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Badafalva (Vas m., posta: Nagyalu) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: 2 szoba, éléskamra, konyha, pince, gazdasági épületek, kert, készpénzben 614 kor., gazdaság, stóla és egyébek megbecsülve 386 kor. = 1000 kor. Magyar-német nyelv és az orgonálásban teljes jártasság kvetenül megkívántatik, egyéb kötelességei díjével szerint, mely itt betekinthező. Állás *július 30-án* elfoglalandó. Kérvény plébániahivatalnak címzendő. Badafalva, 1912 évi jún. 18. *Wallner Alajos* plébános. 553 1—3

Veszprémi egyházmegye.

Egy évig használt öt változatú Pajkr-féle amerikai rendszerű harmónium 150 koronáért eladó. *Farkas János* kántortanító Zalaláap. 542 1—1

Sekrestyés kerestetik. Fizetése: évi 400 kor. Kántori teendőkből jártások előnyben részesülnek. Bővebbet Róm. kath. lelkész, Csákgörbő (Szolnok Doboka m.) nyujt. 540 2—2

50 új gyázmise oifertorium 1 kor. Orgonahangok 3, 4 és 5 korona. 469 7—19
MOLNÁR JÓZSEF kántor, Kunszentmiklós

„Musica sacra.“ (436 egyházi ének férfikarra.)
„Üdvözlégy Anyám.“ (30 Máriaének orgonára és 30 előjáték.)
„Szent karácsony.“ (42 karácsonyi ének és 8 pastorale.)
„Litánia füzet.“ (A litánia dallamok orgonára és 20 előjáték.)
Mind a négy mű egyszerre rendelve 30% árengedmény mellett 9 kor. 80 fillér árt kapható. — 12 koronáért 3 havi 4 koronás részletre is elküldöm. Plébániahivatalok, zárdák, iskolákak a portó beföldése ellenében megtekintés végett is megküldetik. 544—1

LUSPAY KÁLMÁN, Hárskút, up. Dernő.

Legjobb népiskolai daloskönyv a „KIS MUZSIKUS“!

100 gyönyörű magyar népdal *iskolai szöveggel*, 2 gyermekszólamra. Az «Orsz. Kath. Tanügyi Tanács» által approbálva. I—II. füzet ára 1 kor. 60 fill. Kotta nélkül a *falusi gyermekek részére* 40 fill.

Megrendelhető a

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULATNAL
(Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Védjegye

Magyar törlőgummi

kapható minden papirkereskedésben.

Magyar címer a védjegye,
Magyar diák csak ezt vegye!

476—19

Magyar Ruggyantaárugyár
Részv.-Társaság Budapest.

MEGNYILT A TANÍTÓK GYÓGYFÜRDŐJE

a székelyudvarhelyi Szejke fürdőn. Teljes tájékozódást nyújtó fürdői prospektust készséggel küld:

Gyerkes Mihály igazgató-tanító, Székelyudvarhely.

Mária énekeink legszebb gyöngyei, 100 szebbnél szebb ének díszes orgonakisérettel, 2 részben. Egy-egy rész 3 kor. együtt a kettő 5 kor. 48 csinos és dallamos orgonadarab 2-40 kor.

Zámbó Károly kántor, Szeged.

Mária tiszteletére énekek:

I. füzet 1 K 50 fillér, II. 2 K, III. 3 K, IV. 2 K, V. 4 K, VI. 2 K. — Üdvözlégy 50 fillér.

Hazafias Mária-énekek:

I., II., III. füzet egyenkint 3 K. Megrendelést kér: Kontor Elek kollégánk, Bpest, VII., Thököly-út 42.

Írás, olvasás és bibliai szaktanításhoz

szolgáló szemléltető táblák.

Földrajzi, történelmi, természetrajzi, természettani és számtani szaktanítás-

hoz szolgáló tanszerek.

Földgömbök, megyei fali-térképek, iskolai feszületek kaphatók és meg-

rendelhetők a

Szent-István-Társulat

könyvkiadóhivatalában.

Népiskolai címtáblák

45×60 cm. nagyságban rendkívül tartós, ölmazott acélbádoglemezből, fehérzománc alapfestéssel, fekete nagybetűs felirattal, az itt látható mintarajz szerint színes magyar címerrel ellátva darabonként 15 koronáért megrendelhetők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése részv. társaság.

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28/B. szám.

Bármely más felirat jutányos áron megrendelhető. 278

Elismert elsőrangú műremek csak a Zimmermann-féle harmoniumok!

Az előkelő valódi Zimmermann-féle

HARMONIUMOK

legelőnyösebben beszerezhetők a szövetlen a monarchia vezér-képviselői:

HÖRL NÁNDOR
Pozsony, Ferenciek-tere 4.

Főtiszt. papság és tanároknak kényelmes részletfizetés.

Harmonium-katalogus ingyen!

Üzletek: Lipcse, Szent-Pétervár, Moszkva, Riga és London.

ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET

RIEGER OTTÓ

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, vilámos gépekkel berendezett cs. és királyi udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

Cs. és királyi udvari szállító.

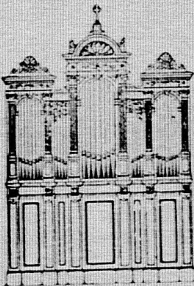
A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kiüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett pneumatikai nemeshangu orgonákat szállít.

Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes

□□ pontossággal teljesít. □□

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

64 2-52

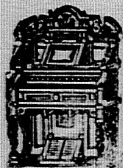

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSŐ és TSA

Budapest, X., Delej-utca 25 B (Tisztviselőtelep).

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-mértékkel templomok, szeminaryumok részére és mint gyakorló orgonák.

Bérmentes szállítás az utolsó vasúti állomásig

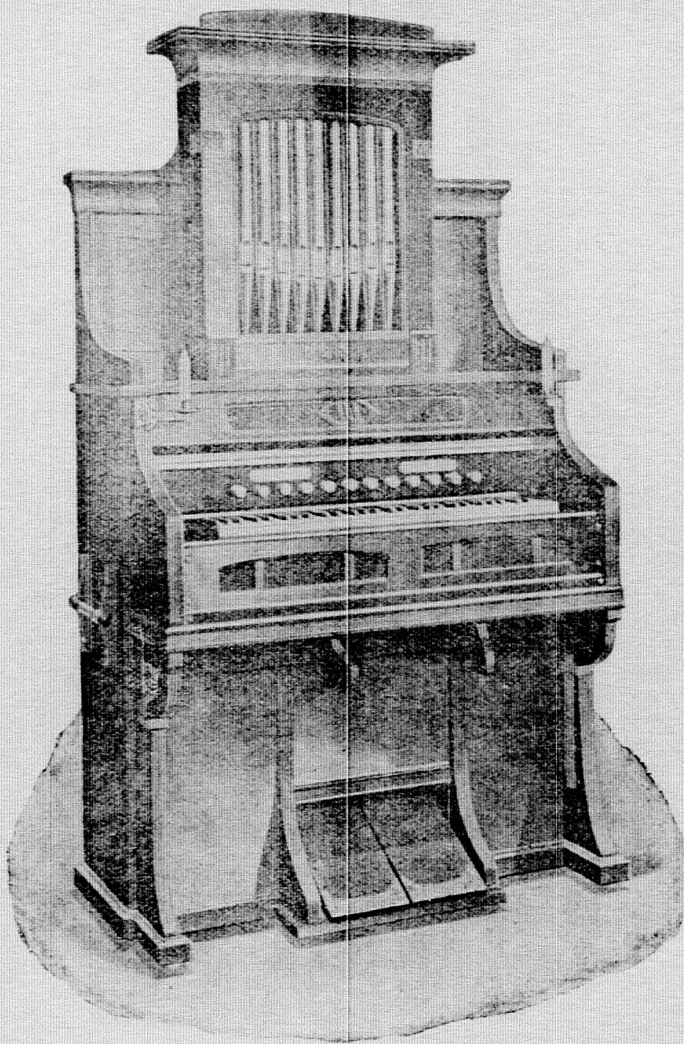
Tanároknak s lelkészeknek különösen szíveskedem. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve.

Kérjen árjegyzéket, pianók és pianinókról.

A legjobb amerikai légszivó rendszerű
ORGONA-HARMONIUMOK
 a Szent-István-Társulatnál kaphatók.

A zene- és énekoktatás legmeglelőbb segéd-eszköze.

A legkellemebb szórakoztató hangszer.

E harmoniumok kiállításának szépségére, szolid és izléses kidolgozására különös súlyt fektetünk. A szerkezet kiválóságát és tartóságát biztosítja hosszú évek tapasztalati tudásával rátermett készítő, többszörösen kitüntetett szakképzettsége s a felhasznált alkatrészek kitünő minősége. Harmoniumaink hangja teljes, nemes és őbiös. Az orgonaszerűen lágy és e mellett erőteljes hang hajlékonyságával minden színárnyalat kifogástalanul és teljesen kifejezésre jut. A hangok meg-

szólamlása minden fekvésben feltétlenül precíz s így az előadás minden egyes hangon könnyed és kellemes. A változatok a valószínűségnek megfelelők, működésük pedig, kitünő és erőteljes mechanikájuknál fogva teljesen egyenletes és biztos. Orgona-harmoniumjaink árai tisztán készpénzfizetés ellenében és úgy vannak szá-

mítva, hogy a megrendelők ezeket csomagolva, teljesen költségmentesen az utolsó vasuti vagy hajóállomásig szállítva kapják s így semmi újabb kiadásuk sincsen.

Az érdeklődőknek árjegyzéket szívesen küld a Szent-István-Társulat Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Megfelelő kezesség mellett kedvező fizetési feltételek.